

یوزتہ قزیر قمرلی و عبرتلی نکتہ

یازووحی و تیلاج: محمد حلیم یارقین

پیرینچی جلد

www.ezgu.org

۱۳۹۹ قویش ییلی

اثر ڳڻڻڪ ٻڳڪى لرى:

اثر آنى: ياروچى و تلماچ
ياروچى و تلماچ: نشر اڻٻوچى:
يوزته قهزىقرلى و عبرتلى نڪته
نشر اڻٻوچى:
محمڊ حليم يارقين
تيتانو تحقيقات مركزى
بيرينچى، ۱۲۹۹ قوئاش يلى
۱۰۰۰ چڪڊ
سائى:
الماس يائى پولوت
مقرا و بهتار بهزهشى:
يارقينhalim@gmail.com
ايميل:

www.ezgu.org

یوزتہ قنیر قمری و عبرتلی نکتہ

یازوچی و تیلاج: محمد علم یارقین

پیرینچی جالد

۱۳۹۹ قوایشیلی

www.ezgu.org

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

www.ezgu.org

اولوغ ھنگرى اتى بىلن

اثر حقيده ايكى اغيز سۇز

بو اثرده يوزتە قيزىقرلى قيسقه نكتە اۋرىن الگن. بو نكتەلر اۋزى نىنگ چوقور علمي، اجتماعي ھمدە يوكسك انساني مضمونلرگە كۈرە، سىز حرمتلى اۋقووچيلرگە مراقلى و اسيغلى بۇلسە كېرەك، دېب اۋيله يميز.

اوندن تشقري، اوشبو قلم نىنگ بو قيسقه نكتەلرنى يازيش و اۋگيريشدن اساسي اماجى، سېويملى تيلداشلىرىمىز تورلى ساحەلرگە تېگيشلى موضوعلرنى اۋز انه تيللريده اۋقىشلىرى و شو بىلن بيرگە اونىنگ سۇز بايلىگى، گرامرى و قۇللەنىب تورگن يازووى، املا قاعدهسى و يۇرىقلىرى بىلن تانىشىشلىرى دىر. ادبي تىللىمىزنى، اونده گى يازىلگن كىتابلر، و نشرىه لرنى ايزچىل اۋقىش؛ موسيقى

بايليگىنى تىنگلش يا كويلش؛ اوز ارا اوچره شوولر،
علمي-ادبي و اجتماعي ييغىنلرده سؤزلش؛ اوز ارا
يازىشمه لر؛ كۇنده ليك تورلى يازمه ايشلرده قۇلش
بيلن گينه اۇرگە نيش، تىكلش، رواجلنتيريش و
كوچلنتيريش ممكن، خلاص!

سبويملى او كه ميز الماس بيانى اثر مقواسىنى
ديزاين قىليب همده بپترلنى بزه ب- باغلب، نشرگه
تيارله گن. بو اوچون الماس جان گه دايمي ياردملرى
اوچون چوقور منتدارليك بيلديريب، او كيشيگه
ساغليك و موفقيت ايسته يميز.

«تيتاتو تحقيقات مركزى» نىنگ حرمتلى
باشقرووچيلريگه اوشبو كتابنى نشرى اوچون صميمي
تشكر بيلديريب، ايزگو مدنى ايشلريگه موفقيتلر
ايسته يميز.

حرمت بيلن حليم يارقين

www.ezgu.org

كتاب اۇقىنكىز!

بىر ملتنى يۇق قىلماق اوچون كتابلرنى كويدىرىش
كېرەك اېمىس، بلكە بىر عمللېب اولر نىنگ مردمى كتاب
اۇقىمەسەلر يېتلى دىر....

«ويكتور هوگو»
www.ezgu.org

عزىز نېسىن سۆزلىرىدىن

مېن اوچون هيچ قنداق چېگره تصور
بۇلالمەيدى. قلميم بيلن، دنيانينگ هر بير چېكەسидە
انسانلردن بير قيينچىلىك يا بير نالەنى اېشيتسم-دە،
اولرنى يازەمن و بوتون عالم قولايگە بيتكەمن.

www.ezgu.org

انسان ايتگن سۇزلىرى اوچون گينه مسؤول اېمس،
بلکه جيم توريشلىرى (ايتمه گنلىرى) اوچون هم مسؤول
دير!

***

مردم کولسه لر-ده، اوروشمه يديلر و اوروشسه لر-
ده، کولمه يديلر... دېمک، کوليش انسان تينچليگى
ضامنى دير.

هرکيم اېککه نينى اؤره دى!

بیر بپوه کمپیر دوکاندارگه تيارله گن مسکه نی
ساتر اېکن. دوکاندار اېسه کمپیرنینگ بیر کیلو دېگن
سۇزىگه ايشانيب، مسکه نی ترازوده تارتمسدن ائيب،
پولينى کمپیرگه بېرر اېکن.

www.ezgu.org

كونلردن بىر كون، مبادا شو كىمپىرنىنگ
كېلتىرەدىگن بىر كېلو دېگن مسكەسى كىم بۇلمسە،
دېگن شك دۇكاندارنىنگ يورەگىدە تاپىلەدى.

شو بىلن، دۇكاندار مسكەنى ترازودە اۋلچب كۇرسە،
چىندىن ھىم بىر كىلو اېمس، ۹۰۰ گرام چىققن اېمىش!
اېرتەسى كىمپىر كېلگندە، دۇكاندار: بوندن نرى سېندىن
مسكە ائلمەيمىن، دېيدى.

كىمپىر دۇكانداردىن:

- نىمە، بىران يىنگلىش (خىطا) يوز بېرگن مى؟
دېب سۇرەيدى تەجب بىلن.

- ھە! دېب جىواب بېرەدى دۇكاندار ۋە قۇشىمچە
قىلەدى:

- بىر كېلو دېب كېلتىرگن مسكەنگ، ۹۰۰ گرام
اېكن. شۇنداق حرامخورلىك قىلىشىنگن اويالمايسن
مى، خانىم؟

كىمپىر اېسە سادەلرچە شۇنداق جىواب بېرەيدى:

- اويده مېنينگ ترازى تاشيم يۇق . بىركونى
سيزدن بىر كيلو شكر ساتيب آلگن اېديم . مسكه نى
دايم اوشه بيلن اولچب سيزگه كېلتيرر اېديم!
بونگه كۇره دۇكاندار ۹۰۰ گرام شكرنى بىر كېلو،
دېب بېچاره كمپيرگه ساتگن اېكن!!

قضاوتده شاشيلمنگ!

بىر باله نينگ قۇليده ايكيته المه بار اېدى .
انهسى دېدى: المه لر ينگدن بىرىنى مېنگه بېر!
باله گينه بىرىنچى المهنى بىر تيشلهدى-ده . كېين
ايكىنچى المهنى تيشلهدى .
شونده، انه نينگ لېلريدن تبسم يۇقاليب،
بوريشدى!

يوزيدن، باله سيدن كۇنگلى قاليب، قنچه لر

اوميدسيز بؤلگنى شونداقينه بيلينيب تورگن ابدى.
بىراق، باله گينه تيشلنگن المه لردن بيرته سىنى
انه سيگه اوزه تيب:

- منه آلينگ، انه جان! بونيسى چوچوكراق
(شيرينراق) اېكن، دېدى!
- انه، باله سى حقيده ينگليش اويله گنيدن قاتيب
قالدى...!

قنچه لر تجربه لى بؤلسنگيز هم، قضاوتده
شاشيلمه ي، بير آز كوتينگ.
بو بيلن قرشى تمانگه ايضاح بېريشگه فرصت
بېرينگ!

خدمت قدرىنى بىلماق كېرەك!

بىر پادشاه، قۇپال يىنگلىش (خۇطا) گە يۇل قۇيىگن
وزىرلىرىنى جزالش مقصدىدە، گناھكارنى يىرتقىچ ايتلر
تىكە-پاره قىلىپ يىماق اوچون، اۇنتە ياوايى ايت نىنگ
تربىلەشىنى عملدارلرلىگە بو يروق بېرگن...!

نيمە بۇلدى يو بىر كون وزىرلردن بىرى نىنگ
بىلدىرگن فكري پادشاه گە ياقمەدى. شوندى پادشاه
قتىق اۋپكە لەنىب (غضبەنىب)، وزىرنى يىرتقىچ ايتلر
الدىگە تشلنگلر! دېب بو يروق بېردى.

جانى خوف آستىدە قالگن وزىر: عالم پناه! اپندى
تقدىرىم شونداق اپكن، جزا حكىمىم اجرا بۇلگن پىتگچە
مېنگە اۋن كون مهلت بېرسنگىز، دېدى.

پادشاه اپسە وزىرنىنگ التماسىنى قبول قىلدى.

وزىر بىرتقىچ ايتلرنى باقىب يورگن آدم نىنگ
قاشىگە بارىب دەدى:

- اۇن كون شو ايتلرنىنگ خدمتىنى قىلماق
ايستەيمىن!

ايت باقووچى سۇرەدى: بو ايشدن سېنگە نىمە
فايدە يېتەدى؟

- شاشمە، تېزدە بىلەسن!....

ايت باقووچى ھم كۇنىب:

- مىلى، ھىچ قىسى يۇق. باقسىنگ، باق! دەدى.

وزىر اۇشە لحظەدن اق، ايت (كوچىك) لرنى
اسايشدەلىگى اوچون اينتيلە باشلەدى. اولرگە مزە لى
يېمكلر تيارلب بېردى؛ يوويب-ترەدى و وقتلرلىنى چاق
سقلەدى.

نھايت، پادشاھ نىنگ بېرگن اۇن كون مھلتى
توگب، بو يروقنى اجرا اېتىش پىتى ھم يېتدى.

پادشاھ، وزىرنى ايتلر اَلدىگە تشلىنگلر! دب

بويوردى.

پادشاه و برچه سراى بويوكلرى حضورىده
بويروق(فرمان) عملى قىلىندى. بىراق، پادشاه و
تماشاپىلر عجبلىرلى بىر صحنه گه قرشى بۇلدىلر.
يعنى، ايتلر وزيرنى تکه-پاره قىلىپ يېمىسدىن، برچهسى
وزيرنىڭ اياغىگه يىقىلىپ، قويروق(دۇم)لرئىنى
لىكىله تىب ياتدىلر...!

شونده پادشاه، وزيردن تعجب بىلن سۇرهدى:

- بو ايتلر بىلن نېمە قىلدىڭ؟!

وزير جواب بېردى:

- بوتون اۇن كون مهلت كېزى(مدتى)ده
بولرئىڭ خدمتلىرىنى قىلدىم. اولر خدمتيم نى
اونوتمەى، قدرىنى بىلدىلر. بىراق، اۇن بىل سېنىڭ
خدمتىڭنى قىلدىم، برچهسىنى اونوتدىڭ...!

پادشاه قىلمىشى اۋرىن سىز اېكنىنى پىقب،
باشىنى اېگدى. او وزيرنى كېچىرىپ، جزانى بىكار

قىلدى.

* بىراونىنگ كىچىك بىر يىنگلىشى اوچون، بوتون خدمتلىرىنى اونوتماق ناسپاس لىك و انصاف سىزلىك دىر!

كىنهنى يوره كده سقله منگ!

اوقىتووچى، اوقووچىلر يىگه: سىز لر بىلن بىر اۋىين قىلماقچى من، دېدى.

كېن اولر گه: ابرته گه هر بىرىنگىز بىرته پلاستىك خلتە آلنىگ و اونى ايچىگه يمان كوره دىگن كىشىلر يىگ سانىچه پياز تشلنگ و اۋزىنگىز بىلن آلىب كېلىنگ، دېدى.

ابرتە سى، اوقووچىلر پلاستىك خلتە لرى بىلن مکتبگه كېلدىلر. ايرىملرنىنگ خلتە سىده ۵ تە، بعضىلرنىكى ده ۷ تە و بىر عدەلرنىكى ده ۹ تە و

www.ezgu.org

حتى اوندىن كۇپراق پياز بار اېدى.
اۇقتووچى، اۇقووچىلرگە دېدى: ايگى ھفتە گچە،
قەبېرگە بارسىڭىز، خلتەنگىزنى ھم اۋزىڭىز بىلن ائىب
بارىڭىز!...

كونلر شو يۇسىندە اۋتردى. بىرمدىن سۇنگ،
اينىڭ پىازلرنىڭ يمان ھىدى (ايسى)دىن
اۇقووچىلرنىڭ شكائىتى چىقە بېردى. اوندىن تشقىرى،
خلتەسىدە پىازى كۇپ بۇلگنلرنى، خلتەنى كۈتە رىب
يورىش چرچە تىب بىياردى!

ايگى ھفتەدىن سۇنگ، نھايت اۋيىن توگب
اۇقووچىلر تىنچلندىلر.

اۇقتووچى، اۇقووچىلردن سۇرەدى: ايگى ھفتە
پىازلر خلتەسىنى ائىب يورگندىن قىنداق تويغونگىز بار
اېدى؟

برچە اۇقووچىلر، ايگى ھفتە سسىغ پىازلرنى
اۋزلرى بىلن ائىب يورىشدىن شكائىت قىلىپ، نالېدىلر.

شونده اۇقتووچى، اوشبو اۇيين نى يۇلگه قۇيىشدين اصل مقصدينى شونداق اچيقله دى(ايضاح بېردى):

- بو خودى سيز سېومه يديگن كيشيلرنينگ كينه سيني يوره كلرينگيزده سقلب يورگينگيزدېك دير. هرپېرگه بارسنگيز اونى هم آليب باره سيز. كينه نينگ يمان و سسيغ ايسى كۇنگلينگيزنى آينته دى (فاسد قيله دى).

- ايكي هفته گينه آينگن پيازلرنينگ سسيغ ايسيگه چيدالمه گن، قندا قىليب بوتون عمر يوره كده گى آينگن سسيغ نفرت ايسيگه چيده ب يوره سيزلر؟!

چيمدويم: تينچليگيز اوچون، قيله آلگينگيزچه كيشيلرگه نسبتاً «كينه و نفرت» نى يوره گيزدن چيقه ريب تىلنگيز!

www.ezgu.org

پادشاه و دلاک

بیر بار ابدی، بیر یاغ ابدی، قدیم نینگ زمانیده،
ملکی نینگ امانیده بیر پادشاه بار ابدی. پادشاه تاس
(کل) ابدی. باشی نینگ اؤشه بیر نېچيته ساچ تاله سی
(تاری) اؤسگنده، بیر دلاک نی چقیرتیرردی.
دلاک نینگ ایشی توگه گندن سؤنگ، تاسلیگی خلق
آلدیده بېللی بؤلْمسلیگی اوچون، جلادنی چقیریب
بېچاره دلاک نینگ باشینی آلدیرردی.

بیر کونی نوبت اوشبو رازدن خبری بؤلْگن بیر
دلاک که یبتدی. او ایشی نی توگتگندن سؤنگ،
پادشاه گه کؤپ یلینیب-يالواریب، او بیلن اوشبو رازنی
یشیرین لیگیچه قالدیریش گه أنت ایچیب، عهد
باغلهدی. بو بیلن او جان سقلب قالدی. بیراق اوشبو

سېرىقچىگە ئاۋرەلىپ، كۈن سەيىن رەنگى سەرغە يىپ
سەمەن بۇلىپ، جەسمانى كۈچى ئازەيە بارردى.

بىر كۈنى چىدىمى توغۇپ، يۈز يۈرەكنى بىر يۈرەك
قىلىپ، كېچقورون «شام گۈم» دە بىر ئاۋرمان
(جىنگل) گە باردى. ئۇ بار تاۋۋشى بىلەن يۈكسەك:

- «ھەي مەردەم، ئاھەي خەلىق! بۇ پادىشاھ تاس دەير؛
ھەي مەردەم بۇ پادىشاھ تاس ئېكەن!» دەپ نېچە قەتلە
شاۋقىن قىلىپ، كۈنگۈلى بۇشەب، ئىچە يېنىگىل تارتىپ،
قورۇنىپ ئويى گە قەتدى.

بىراق بىخەتەر قەرشى بىر ئۆتۈنچى ئاۋرماندە ئۆتۈن
يېغىپ يۈرگەن ئېكەن، ئاۋشە پەت. ئۇ دىلاك نېنىگ
شاۋقىنىنى ئىشەتتۈردى ۋە كېچقورون ئويى گە
قەتگەندە، قەزىيەنى خەتەن-بەلەرىگە ئېتتۈردى. كۆپ
ئۆتمەي، بۇ راز بۇتۇن شەھەرگە تەرقەلىپ، پادىشاھ گەچە
يېتىپ بارىدى.

پادىشاھ دىلاكنى سەرايگە چەقىرتىپ، ئۇپكەلەنەپ

(غضبله نيب) دېدى: اي دلاک، سېن اوشبو رازنى
آشکار قيلمس ليککه انت (قسم) ايچيب، سۇز بېرگن
اېدينگ-کو!

دلاک جواب بېرىدى: هه، عالم پناه! بىراق
مېنينگ اوش مونداق آغير يوکنى کۈته ريب يوريشگه
کوچيم يېتمه دى. عمرىمدن هرکون اۋتيشى بيلن
اوشبو رازنى سقلش مېنگه آغير و آغيرراق بۋليب،
گنھکار کۈز لريم اۋنگيده اۋليم نى کۈررديم. اېندى
ايش بونداق توگشى بيلن باشيم نى تنىمدن
کېستىرىشيزگه مېن تيارمن. چون، بو بيلن مېن
هرکونى اۋلگندن کۈره بير يۈله اۋليب، جان بېرىب
عذابدن قوتيله من!

گپ، گپدن اۋتگىنىنى پادشاه پيقب، دلاکنى
اۋلديرىلىشى فايده سيز اېکنىنى توشوندى. دلاکنى
کېچىردى و بو بيلن بشقه دلاکلر هم اۋليمدن
قوتيلدىلر!

www.ezgu.org

چىمدىم: بو بىلەن پادشاھ نىنگ اۋزى ھەم بىنگىل تارتىب، تاسلىك رازىنى اسرەش عذابى و آرتىقچە قان تۇگىشلردن قوتىلگن! يورە كدە توگىلىب ياتگن آغرىق، حسرت، قىغو يا ايتىشىگە باتىنالمەى قىنداق دىر سۇز، كىشى نىنگ ايچدن ايمىرەدى، بوزەدى و نھايت اياقدن تشلەيدى. اۋزىبەك خلقى فولكلورىدە گى «صبر تاش» و «اچىل قىمىش» عجايب اېرتك (قىصە) لرى خودى شو روھى و پىسكولوژىك حالتنى اۋزىگە عكس اېتتىرگن.

بيرينچيلر، دايم قيين و اورنك بۇلر!

كريستف كولومب امريكا قطعه سيني كشف
اېتگندن سۇنگ، اېل-يورتلرده انچه دانگ تره تيب،
تيللرگه توشدى. عادتگه كۆره بيرعهلر اونينگ ات-
اوازه سيگه قيزغانيب (رشك قىليب)، او حقدە يمان
سۇزلر ايتيب، حتى مجلسلرده مسخره قىليب، دېر
اېدىلر: قىلگن ايشينگ اونچه ليك قيين و فوق العاده
اېمس. هر كيم هم اوشه تمان كېمە سوزيب بارسە،

امرىكاگە يېتىپ بارردى!

بېچارە كولومب قىزغىنچاق (حسود) لىرگە، دېنگىز
يۇللىرى خۇف-خۇرلى ۋە تانىش بۇلمە گىلىگى حۇدە
دلىللىر ائىتېب، اولرنى قناعت بېرىشگە ائىتلىسە ھەم،
بىراق يورەگى قرە قىزغىنچاقلار قىبول قىلمە ى، اونى
ھەمان مسخرە قىلر ۋە كىمىتىرمىشلر.

نەھىت، مجلسلردن بىرىدە كترە ۋە كىنايە لردن
بىزگن كولومب، اولرگە تىببە بېرماق اوچون، مىزباندىن
بىر دانە يومورتقە (تخم) كېلتىرىشنى سۇرەبدى. تخم
حاضر بۇلگىندىن سارە، او تخم نى قىزغانچاق
كىمسە لىرگە كۇرستە تورىب: سىزلردن قە ى بىرىنگىز
شو تخم نى اوچى يا كۇتى بىلن مىزىنىنگ اوستىگە
تىككە قۇيالەدى؟ دېب سۇرەبدى.

اۋزىگە مەرور ۋە خۇددىن قىزغىنچاقلار بىرىن-
كېتىن گىردە يىب كېلىب، قنچە اۋرىنمە سىنلر، ھىچ
بىرى تخم نى تىككە تاخىتەتە ائىدېلر!

www.ezgu.org

شونده برچه سى خجالت چېكىب، باشلىرى اېگىلىب
قالىدى. كېين، كولومب اېسە تخمىنى آلىب، اوچى (يا
كۆتى)نى سېكىن مىزگە اورىب، آزگىنە سىندىرىدى و
اۋشە سىنگن يېرىدە، اونى مىزىنىگ اوستىگە تىككە
قۇيىدى. مجلسدە گىلر اونى تحسىن قىلىدىلر. كېين
كرىستف كولومب خودىين قىزغىنچاقلىرگە قرەتە دېدى:
- منە شوگىنە ايش بىرتە نىگىزىنىگ قۇلىدن
كېلمەدى. بىراق اېندى بو ايش برچه اوچون آسان
بۇلدى. ھربىرىنىگىز مېن قىلگن ايش يوزە سىدن اۋنلەب
دانه تخمىنى مىز اوستىگە تىككە قۇيالەسىزلر، دېدى!
او سۇزىگە دوام اېتىب، دېدى:

- امريكانىنگ كشفى ھم شونداق بىر ايش اېدى.
اېندى ھركىم امريكا بۇىلب بارالەدى!
شونى بىلىنگ، بىرىنچى ايشلر داىم قىين و
بشقەلرگە اۋرنك و آسان بۇلەدى!!

«كرىستف كولومب»
www.ezgu.org

چارلى چاپلين دپىدى:

اوزاق مدت قشاقليكدن سۇنگ بايلىككه

اېرىشديم. شونده قوييده گيلرنى اۇرگنديم:

- پول بيلن ساعت ساتيب آيش ممكن؛ بىراق

وقتنى اېمس.

www.ezgu.org

- مقام و منصب ساتيب آيش ممكن؛ بيراق حرمتنى اېمس.
- كتاب ساتيب آيش ممكن؛ بيراق بيليم نى اېمس.
- دارى ساتيب آيش ممكن؛ بيراق ساغليق نى اېمس.
- اوخلش توشگى نى ساتيب آيش ممكن؛ بيراق تينچ اويقونى اېمس....
- كيشيلرنينگ ارزش-اعتبارى بايلىككه اېمس، معرفتى گه باغليق.

يماندىن ھەم اېزگوليك (يخشيليك) چىقرکن!

بىر جنائتچى بىر كىشىنى اۆلدىرگن اېدى. او قاقچىب، اواره بۆلىب، تورپاق بىلن بىرتە جندە كىيمدە يوز-قۇلى افلاس، چرچب-ھارىب ازانچە قارىلىب بىر شەرچەگە يېتىدى. نېچە كوندن بېرى ھىج نرسە يېمەي، جدا آچ اېدى.

او، بىر مېوہ ساتوو دكانى قرشى سىدە توردى و يىرىك-يىرىك (كتە-كتە) تازە مالتەلرگە تېلموردى. بىراق، ساتىب آلىشگە پولى يۇق اېدى.

شونىنگ اوچون، مېوہ ساتووچىدن كوچ بىلن يا تىلنچىلىك قىلىب، مالتە آلىشدة ايكيەنىب تورگن اېدى.

قۇلى چۇنتىگىدەگى چاقو تېغەسىنى لمس قىلە

توريب، بىردن بىر مالتەنى كۈز اۋنگىدە كۈردى.
اختيارسىز چاقونى چۈنتىگىدە قۇيىپەردى و ...
مېوہ ساتوۋچى نىنگ قۇلدىن مالتەنى آلدى.
مېوہ ساتوۋچى دېدى: آش بۇسىن، يې! پول
ايستەمەيمەن.

اوچ كوندن سۇنگ، قاقچىنىدى آدمكش يەنە مېوہ
ساتوۋچى نىنگ دوكانچەسى قرشى سىدە تاپىلدى.
بو سفر(دفعە) دۇكان اېگەسى ھىچ بىر نىمە
دېمسدن، دراو نېچىتە مالتە قۇلىگە قۇيدى.
قاقچىن(فرارى) آغزىنى آچىب بىر نىمە دېماقچى
بۇلدى، بىراق جىملىكدە مالتەلرنى يېب، تېزدە كېتدى.
كېچقورون دۇكان اېگەسى دۇكانىنى يىغىشتىرىش
چاغدە، كۈزى بىر كوندەلىك(روزنامە)نىنگ بىرىنچى
بېتىگە توشدى.

مېوہ ساتوۋچى كوندەلىكدەگى باسىلگن عكسنى
كۈرىب تانىدى و حىرتدن قاتدى.

عکس، اوندن تېکین (مفت) گه مالته آله دیگن
جنده کیملی کیمسه ابدی!

عکس نینگ تگیده کته حرفلر بیلن: قاچقیندی
قاتل، اونی تانیتگن کیشیگه کته مبلغ ساورین (جایزه)
هم بېریلیشی یازیلگن ابدی. مېوه ساتووچی دراو
پولیس گه تیلفون قیلدی.

پولیس لر نېچه کون دُکان تېگره گیده پایلب،
کمین قیلدیلر.

اوج-تؤرت کوندن ساره جنایتچی ابرککینه
دُکان قرشی سیده کؤریندی. او کونده لیکده باسیلگن
اؤشه کیمنی کیگن ابدی.

او، غیرعادی وضعیتنی سېزگن ابدی چاغی،
تېگره ککه باقدی.

ساتووچی و پولیس لر دقت بیلن قاچقین
جنایتچینی کوزه تماقده ابدیلر. او توستدن تۇخته دی و
چۇنتگیدن چاقونی چیقهریب، بېرگه تشله دی.

قۇللىرىنى كۇترگن حالده، تىنچگىنه پوليسلر قورشاولى
ايچىگه باريب، هيچ قنفاق مقاومت سيز اولشندى.

اونى آليب كېتە ياتگنلريده، ساتووچى نىنگ
قولايگه سېكىن شىبيرلب: اوشه كونده ليكنى مېن
آلدينگه قۇيگن اېديم. باريب ارقه سىنى اۇقىب كۇر،
دېدى. كېين اۋته راضى حالتده ايلجه يگنچه
پوليس نىنگ موترىگه ميندى.

ساتووچى شاشيب (عجله بيلن) باريب، كونده ليكنى
چىقردى. صفحه نىنگ ارقه سىده قۇلده يازىلگن
نېچه سطر يازوونى كۇردى. اونده شونفاق يازىلگن
اېدى:

مېن قاچه-قاچه چرچه ديم. مالتە لرينگن تشكر.
اۋزىمنى اولديرماققە اېندى تصميم الماق پىتى،
سېنىگ اق كۇنگىل ليگىنگ مېنگە تاثير قىلدى. قۇى،
مېنى تاپىش اوچون بېرىلە دىگن ساورين، محنتلرينگ
اجرى بۇلسين!

www.ezgu.org

اريلر ملكهسى!

ايشچى عسل اريلر گروهى اويه لرى آلدیگه
پيتیب كېلیب قره سه لر، سب-سریغ یات بیر اری
(زنبور) «وز-وز» لب تورگن اېمیش. اریلر حیرتله نیب،
بیرته سی یات اریدن:

- سېن کیم سن و بو یېرده نیمه قیله سن؟ دېب
سؤره بدی.

- مېن هم سیزلردېک بیر اری من و سیزلر بیلن
یشه ماچچی من، دېب جواب بېریدی یات اری «وز-
وز» لب.

کېین بال اریلر و یات اری اؤرتله لریده شونداق
سؤراق-جواب بؤلییدی:

- سېن هم بیزدېک اری بولسنگ، گلردن بال

(عسل) ييغالهسن مى؟ دېب سۇرەبدى بىر ارى.

- يۇق! دېب جواب بېرىدى يات ارى «وز-
وز» لب.

- خۇش، سېن عسلى بار گللرنى تاپىپ، تىلە ى
آلهسن مى؟

- يۇق!

- آيت-چى، اويە قورماق قۇلىنگدن كېلە دى
مى؟

- يۇق!

- خۇب، اويە قۇروقماللىگى يا بلەلرنى باقىش
قۇلىنگدن بلکہ كېلر؟!

- يۇق!

- خۇش، اوندە سېنىنگ نيمە كمالىنگ بار؟

- مېنىنگ قۇرقىنچلى «وز-وز» تاووشىم و زهرلى
نىشىم بار! دېدى غۇردەيب يات ارى.

شوندە ارىلر ارەسىدن بىرتە ھوشياراغى كىنايى

آهنگده شونداق دېدى: بو ارى، اوشبو خاصىتى بىلن
فقط اويهميز نىنگ ملكهسى بۇلاله دى، خلاص!!

بىرلىك و ترقاقلىك

اولكن سوو تاشقىنى بار كوچى بىلن ساي بۇيى
تاشلاق (سنگلاخ) ايچىگه آقوب كېلدى. تاشلاقده
آقىش پىتى، تاشقىن تۇلقىنلىرى اۇنگده گى و سۇلده گى
همده آلدده گى تاشلرگه كوچلى ضربه لر بېرىب،
تاشلرنى بىر-بىرىگه اورىب، سورىب آلغه يوگورردى.
نتىجه ده جدا هىيتلى شاقىن هم اونىنگ كوچ و
تۇلقونلىرىگه قۇشىلردى. بوتون فضانى اوشبو هىيتلى
شاقىن تۇلدىر گندى.

شونده تاشقىن اۇز كوچى، تۇلقىنلىرى و هىيتلى
شاقىن-سۇرانىنى كۇرىب، تاشلاقده ضربه لر اوره

توريب، مغرورلرچه:

- اي بېچاره تاشلاق! سېنگه ضربه بېره ديگن بو
كوچلى يوكسك تۇلقونلر و هييتلى تاووشيمنى بير
قره. بوتون فضانى تۇلديرىب، برچه مخلوقاتنى
تيتره تيب قۇيگن، دېب طعنه قىلدى!

تاشلاق هم بۇش كېلمەي، او هم مغرورلرچه:

- اي بېچاره تاشقين! كوچيم، تۇلقينيم و
شاوقينيم بار، دېب من-منلىككە بېرىلىب، كۇپ هم
تومشوغىنگ كۇككە كۇتەرىلىب قالمەسىن. بولر نىنگ
برچه سى مېنىنگ بركتىمدن دير. اگر مېن بۇلمە سم،
سېندە هم بو هييت و صلابت قالمە يدى، دېدى
تاشقين گە!

شونداق قىلىب، بير از چاغ اۇتدى. سوو تاشقينى
شاوقين-سوران قىلىب، هرتمانگە سكرە ب،
تۇلقونلە نيب، تاشلاقدن چىقىب تېكىس يېرگە آقىب
باردى. اېندى اېسە، تاشقين يوواش و جىمگېنە، هېچ

قنداق تۇلقون سيز بير مرامده تېكىس آقيب باريب،
نھایت كېنگ يېرگه سىنگىب كېتدى!
آرتده اېسه، تاشلاقدە هم سوو تاشقىنى اۋتیب
كېتگندىن سۇنگ، بوتونلەى جىم-جىتلىك حكمران
اېدى. بوتون تاشلاق نىنگ میده يو-كتە تاشلرى
قوياش نىنگ جىزىریمه ايسىغیده قىزىب، ققشب ياتگن
اېدى.

هه، تاشقىن و تاشلاق بىرلىگده، كته كوچ، اولكن
تۇلقونلر و هىبىتلى شاقىن-سوراننى نمايشگه قۇيگن
اېدىلر. بىراق، اولر بىر-بىرىدن اجره لگنده، برچه
نمايش هم توگب قالدى!

وفالى عياللر قۇرغانى نىنگ اپرتكى

آلمان نىنگ وينسبرگ شهريده «وفالى عياللر قۇرغانى» اتلى بىر قۇرغان(قلعه) بار. بو قۇرغان حقيده، ابل دايم فخرله نيب ايتيب يورگن عجايب بىر اپرتك(افسانه) بار.

مىلادى ۱۱۴۰ - يىلى شاه اوچىنچى كىراد شهرنى اېگله يدى. برچه اولوس قۇرغانگه پناه ابلته دىلر. شونده ياو قوماندانى، فقط عياللر و باله لرگه قۇرغاندن چىقىب كېتىش گه رخصت بېرىلەدى، دېب خبر بېرەدى. شونىنگدېك، اپرلىك(جوانمردلىك) يوزەسىدن اولرگه اۋزلىرى بىلن، فقط هر كىم يلغوز اۋز كوچىگه يره شه كۈته ره آلگن شرطى بىلن، اپنگ قيمتلى بايلىكلرىنى هم آلب كېتىش اوچون رخصت

بېرىلەدى.

ھەر بىر خاتىن اۋز اېرىنى ارقەسىگە كۈتە رىب
اىب قۇرغاندىن چىققىنىدە، صحنەنى اۋتە حىرت بىلن
كوزە تىب تورگن قوماندان نىنگ قىافەسى كۇررلى
ابدى!....

بويداق (اويلنمەگن، مجرد) عياللر ھم آتە، اكە،
او كە يا ھم يقىنلرىنى ارقەلرىگە كۈتە رىب اىب
كېتماقدە اېدىلر.

شاھ نىنگ كولگىسى كېلەدى و سۇزىدە تورىب،
اولرگە كېتىشگە رخصت بېرەدى.

اوشبو قۇرغان اۋشە كېز (زمان) دن بوگونگچە
«وفالى عياللر قۇرغانى» اتى بىلن تانىلىب، دانگ
ترەتگن.

او اېل تىرىكلىگى نىنگ اېنگ قىمتلى نرسە سى
پول و مادي بايلىكلر اېمسدى. او ھۇشلى خلق آلدىدە
اېنگ قىمتلى بايلىك، اۋز عزيزلرى حىياتىنى

قوتقەريش اېدى. بونداق اېزگو خصلت ھرقنداق
تحسين گە لايق دىر.

«نيويارك تايمز» مجلەسى ساوريني نى آلگن اېنگ قيسقە داستان

بىر سياح، تانيقلى بىر زاھدى زيارت قىلماق
اوچون بىر قيشلاققە باردى. زاھدى ايخچم گىنە
كىچىك بىر اتاقدە يشەياتگىنىنى كۆردى. اتاق
كتابلردن تۆلە اېدى. اوندىن تشقرى، بىر مىزچە و
اوزونچاق اۋرىندىق قىنە ھم كۆرىندى. شوندى سياح
زاھدىن:

- اويى نگىزىنىگ بويوملرى قە پىردە؟ دېب
سۆرەدى.

زاھد اېسە: سېنىگ بويوملرىنىگ قە پىردە؟ دېب

سۆرەدى.

- مېن بو يېردە مسافرمن، دېدى سياح.

- مېن هم ...!، دېدى زاھد.

سلطان محمود غزنوی و دادخواھلیک

چاغیدەگى اوچتە ایستگى:

تونلرنینگ بېرىدە سلطان محمود غزنوی قنچە

اۋرىنمەسین، اوخلالمەدى. نوکرلرگە دېدى: بېراوگە

ظلم بۇلگن، چاغى. بارىنگلر اونى تاپیب كېلتىرىنگلر!

نوکرلر بېراز ایزلب، قېتىب كېلیب، دېدىلر:

- سلطان ساغ بۇلسىنلر، دادخواھلیک قىلەدیگن

كیشىنى تاپمەدىك.

بېراق سلطان تەغین اوخلالمەدى. اۋزى توردى و

المشمه (مُبدل) كييم بيلن چيقدى. سراى (ارگ، سلطان
قصرى) ارقه سى و حرم سراى نينگ يانیده بير ناله
اڭشيتدى:

- يا تېنگرى! محمود حاضر ندیم لرى بيلن
سرايده اۆلتيرگن و اونينگ سرايى يقينیده شونداق
ظلم بۆلهدى.

سلطان بو سۆزنى اڭشيتيب، دېدى: نيمه ديسن؟
منه مېن محمود من و سېنينگ اوچون كېلگنمن. ايت
-چى، گپ نيمهدى؟
او كيمسه دېدى:

- مېن آتيني بيلمه يديگن، سېنينگ يقينلريدن
بير كيشى تونلرى او ييم گه باستيريپ كېليپ، زورغه
خاتينيم گه اذيت و آزار بېرهدى.

- حاضر او قه يېرده دير؟

- كېتگن بۆليشى كېرهك.

سلطان دېدى: هر قچان او بنه كېلسه، مېنى خبر
www.ezgu.org

قىل ۋە مظلوم كېمىسەنى سىراي ساقچىلىرىگە تانىتىپ:
- ھەرقچان بو آدم مېنى ايستە سە، مېنىگە
يېتىكە زىنگەر، حتى نماز دەھم بۇلۇم دە.

اېرتە سى تون اۋشە قوماندان يىنە بېچارە
اېر كىنىگ اويى گە باردى. بېچارە اېر كى سلطان
سىرايى تمان يوغوردى. سلطان محمود اېسە يىلنغاچ
قىلىچنى قۇلگە ائىب جۇنەدى. اوي نىنگ يقىنىدە
يېتىگىدە، قوماندان نىنگ عىش-عشرت تاووشىنى
اېشىتىدى. چراغنى اوچىرىپ تورىنگەر، دېب بو يىروق
بېردى. كېين اۋشە ظالمنى قىلىچ بىلن اۋلدىردى.

كېين، چراغنى ياقىنگەر، دېب بو يىروق بېردى. او
اۋلگن نىنگ يوزىگە باقدى. باققن بىلن اق باشنى
سجدە گە قۇيدى.

كېين اوي اېگە سىگە: جدا اچ من، بىر پرچە نان
كېلتىر، دېدى.

اوي اېگە سى عرض قىلدى:
www.ezgu.org

- سېندېك بىر سلطان، مېندېك بىر كىمبىل نىنگ
نانى گە قىنداق قىلەن؟

سلطان دېدى: بارىنگى كېلتىر.

اېر بىر پرچە نان كېلتىردى. او چىراغنى
اۋچىتىرىپ، قىتىپ ياقىتىرگى، سجدە قىلىش و نان
ايستەگى نىنگ دىلىنى سلطان دن سۈرەدى. سلطان
محمود دېدى:

- اۋشە تون سېنىنگ ماجرانگىنى اېشىتىپ،
مېنىنگ سلطنتىم زىمانىدە بونداق ايشگە، اۋغىللىرىمدىن
اۋزگە كىشى جرات قىلالمەيدى، دېپ اۋىلەدەيم. شو
اۋچون، اتەلىك مېرى عدالت اجراسىگە تىغىن مانع
بۇلمەسىن، دېپ چىراغنى اۋچىرتىردىم. چىراغ
ياقىلگىدىن سۇنگ، قرەسم اۋغىلىم اېمس، اۋزگە
كىشى اېكن. شو اۋچون شىكرانە سجدە قىلدىم.

بىراق اۋشە كېچەدە مېنىنگ يورتىمدە شونداق
ظلم بۇلىشىدىن خبر بۇلگىدىن سۇنگ، سېنىنگ

دادينگ گه يېتیب، عدالت قيلمه گونيمچه، طعامگه لب
تېگيزمه يمن، دېب تېنگريگه انت ايچگن اېديم. نان
ايسته گنيم سببي شو اېدى. اوشه پیتدن بېرى
حاضرگچه هيچ نرسه يېمه گنمن.

قنډاق اۋرگه نيش كېرەك؟

مولوي بلخي-رومي دېدى:

آدمى فربه شود از راه گوش

جانور فربه شود از حلق و نوش

روايت قيليشلريچه، بيركونى بير ييگيت بويوك

فيلسوف سقراط نينگ قاشيگه كېليپ دېدى:

- سيزدن فلسفه نى اۋرگه نيش ايسته يمن.

سقراط دېدى: يقين بيلن كېلدينگ مى؟

- هه! دېب جواب بېردى ييگيت.

شونده سقراط ييگيتنى بىر حوز قاشيگه آليب
باريب، دېدى:

- باشينگنى سووگه تيق!

يىگيت باشىنى سووگه تيقدى. بىرآزدن سۇنگ،
سقراط يىگيت نىنگ بۇينىدن توتىب، باشىنى سووده
توتىب توردى. نېچە دىققەدن سۇنگ، يىگيت نىنگ
نفسى كويىب، بۇغىق حالتدن قوتىلماق اوچون
قۇللىرىنى قىمىرلەتردى. شونده سقراط يىگيت نىنگ
بۇينىنى قۇببىردى.

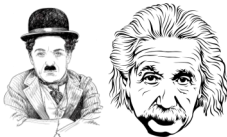
يىگيت نفس-نفس اورىب، باشىنى سوودن
چىقاردى و سقراطدن اوشبو ايشى نىنگ دىلىلىنى
سۇرەدى.

سقراط جواب بېردى: اۇشه پىتده بوتون
وجودىنگ بىلن نىمەنى اىستردىنگ؟

- هوانى گىنه اىستردىم، خلاص!

سقراط دېدى: ايندى اويىنگ گه بار و بو حقهده

يخشىلىب اۋىلە. اگر فلسفەنى ھم شونداق بوتون
وجودىنگ بىلن ايستەسنگ، اۋشندە مېنىنگ قاشىمگە
كېل و مېن سېنگە فلسفە اۋرگە تەي!

انشتىن بىلن چارلى چاپلىن اۋرتەسىدە گى

سوال و جواب!

بىر كون دنيا دە دانگ ترە تگن مشهور فيزيك
عالمى «آلبەرت انشتىن»، جەھان گە مشهور سىنما
كوميدىنى «چارلى چاپلىن» گە دەدى: سېن، مشهور
بۇلگىنىنگ سىبىنى بىلەسن مى؟

www.ezgu.org

سببى، سېن سۆزلەمەيسن، بىراق اپل سۆزىنگى
توشونەدى، دېدى!
شوندە چارلى چاپلىن كولىب جواب بېرگن: سېن،
مشهور بۇلگىنىگ سببىنى بىلەسن مى؟
سببى، سېن سۆزلەيسن، بىراق ھىچ كىم
سۆزلىنگى توشونمەيدى!!!

قوشلر مناظرەسى!

آچلىكدن اۆلیم حالیدە بۇلگن بورگوت، سۇنگى
نفسلىرىنى ترمماقدە اېدى.
قرغە و كركس اېسە كىيكنىگ اینىگن اۆلكسە
(لاشە)سىنى بېماقدە اېدىلر.
بىر ياغاچ(درخت)نىگ شاخەسىدە اېسە عقللى
بايقوش اولرگە باقردى.

www.ezgu.org

قرغە بيلن كركس بايقوشگە باقيب، دېدىلەر: بو
اخماق بورگوتنى قرە، اۈزى نينگ اخماقارچە(احمقانه)
غرورى طفىلى جان بېرماقدە! بيز بيلن كېلىب هممطباق
بۇلگنيدە، اۈلېمدن قوتيلردى. حال و كونىنى كۇر!
سېن بورگوتنى يىنە هم قوشلر نينگ سلطانى، دېب
بيلەسن مى؟

بايقوش اولرگە قرەتە دېدى:

- بورگوت، نې كركس دېك اۈلكسە خور و نې
هم قرغە كى اۈغرى دىر. اولر بورگوت دىر! اچلىكدن
اۈلسە اۈلەدى، بىراق (اما) اصليتىنى قۇلدن
چىقرمە يدىلر. بورگوتلرگە كۇرە، قنداق ىشش مھم
دىر، نې قنچە ىشش!

بىز انسانلر نينگ تورموشىمىز هم خودى
بورگوت دېك بۇلىشى كېرەك، قنچە تىرىك اېكنىمىز
مھم اېمس، مھمى اېنگ ىخشى شكلدە ىششىمىز
كېرەك.

www.ezgu.org

ايش باشدن بوزوق اېكن!

بیر میخ اوچون، بیر تقه (نعل) توشدی،
بیر تقه اوچون، بیر آت ییقیلدی،
بیر آت اوچون، بیر آتلیق ییقیلدی،
بیر آتلیق اوچون، بیر اوروش یینگیلدی،
بیر یینگیلگن اوچون، بیر اولکه یوق بۇلدى،
و بونینگ برچهسى، میخنى یخسى قاقمه گن
کیشى اوچون اېدى!

صائب تبریزی دن چیرایلی بیر بیت

میرزا صائب گه مشهور میرزا محمد علی هجری
اؤن بیرینچی عصرنینگ دانگ تره تگن یبتوک
پارسی گوی شاعرلریدن دیر. شعرلری نینگ اساسی
قسمی پارسچه بؤلیب، انه تیلیده گی تورکچه شعرلری
آز دیر (چمه سی ۲۰ ته غزل).

www.ezgu.org

او تبريزده توغىليب، هجري ۱۰۸۶ يىلى
اصفهان ده اۋلگن. قبرى شو شهرده دير.
صائب هرات، كابل و هندوستان گه سفر قىليب،
بیرمدت شاه جهان سرايیده هم یشه دى. كابل
وصفیده شعر هم يازگن.

صائب نینگ تور كچه غزللريدن بير چيرايلى بيت:

توتولموش كۈنلومو جام ايله شادان ايله مك اۋلماز
ايل ايلن پسته نين اغزىنى خندان ايله مك اۋلماز
تبريزليك صائب

عبرتلى حكايت

قدیم زمانلرده بیلیملى بیر پادشاه بار اېکن. بیر کونى او، يۇلاوچى(رهگذر)لرنىنگ مناسبتى نى بىلماق اوچون يۇل نىنگ اۇرتە سیده بیرىک(کتە) بیر تاشنى قۇيىب، اۇزى بیر پنهده بېکىنىب(يشىرىنىب) پایلب اۇلتىرىدى.

أیریم بایلر، تاجرلر و پادشاه نىنگ ندیملر و منصبدارلرى يۇلدن اۇتە تورىب، تاش آلدین پرواسىزلرچه(بى پروا) اۇتیدیلر. أیریم کیمسه لر هم تاش آلدین اۇتە یازىب، غور-غورلب: بو قنداق نظم سىز شهر دیر. بو شهر حاکمى قنچهلر کفایت سىز و بېکاره، دېب شونداق اۇتیب كېتردىلر!

يۇلاوچىلرنىنگ تاش آلدین اۇتیب-قېتىشلىرى

كون بۇيى شونداق دوام اېتىدى. كىچقورون بىر قىشلاقلىك كىمسە (كىشى، شىخس) ارەسىگە مېوہ-چېوہ كۈتەرىب كېلىدى. او تاش آلدیگە يېتگندە، يېلكەسىدە گى يوكىنى يېرگە قۇيىب، بىر عملب تاشنى يۇل چېكەسىگە سوريب قۇيىدى.

شوندە توستدن (ناگهان) قىشلاقلىك نىنگ كۈزى تاش تگىدە قۇيىلگن بىر خلتە چېگە توشىبىدى. او خلتەنى شونداق آچىب قرەسە، اىچى تۇلە آلتون و اينجو (جواھر) لر اېمىش! بىراق (اما، لىكن)، خلتە اىچىدە بىر قىسقە نامە ھم بار اېكن. نامەدە شونداق يازىلگن اېكن:

«انسان تورموشى اۈزگرشى (تغىيرى) اوچون، ھر بىر تۇسوق (مانع) و قىينچىلىك بىر شانس بۇلىشى ممكن!»

جاپاندا يوز بېرگن چىن بىر داستان

بىر كىشى اويى نىنگ ديوارنى قىتە قورماق
اوچون بوزردى. جاپانچە اويلر يغاچدن يسلگن بۇلىب،
ديوارلر ارەلىغىدە بۇشلىغى بار. بو آدم ديوارنى بوزر
چاغدا، اياغىگە بىر مىخ كىرىب قالگن بىر
كلتە كېسكەكە (كلاس، چلپاسەگە) كۇزى توشدى.
يوره گى كويىب، بىر زوم (لحظه) سىنچكاو بۇلدى.
مىخنى دقت بىلن تېكشىرىب قرەسە، مىخ بوندن ۱۰
بىل بورون، اوينى قوريش پىتىدە ديوارگە قاقىلگن
اېكن!!

نيمە يوز بېرگن اېكىن!؟

كلتە كېسك بىر قارانغو بېردە حرەكت سىز، بونداق

وضعىتدە ۱۰ بىل تىرىك قالگن اېمىش!!!
www.ezgu.org

انسان تصويريگه سيغمه يديگن درجه ده
امكان سيز نرسه!

بوندن اۋته حيرتلىگن كيشى ايشيني تۇختە تيب،
كلتە كېسكىنى كوزە تيب توريب، اۋزيچه: بو مدتە
نيمە قىلركن؟ قنداق قىليب و نيمە بىركن؟ دېب!

كلتە كېسكىنى كوزە تيب، حيرت عالميدە اۋىلب
تورگن بىر پىتدە، توستدن (ناگهان) آغزيگه مونچه
يېمك تيشلەگن ايكىنچى كلتە كېسك كېليب
قاليدى!!!

جاپانلىك اپر كك كېسكىن بې ضاوطە (منقلىب)
بۇلىيدى.

اۋن بىل اسرەش - اوە يلىش! قنداق عجايب
سېوگى! قنداق بىر گۈزەل سېوگى!!

بىر كىچىك جانزاد شونچه لىك بويوك
سېوگىسى بۇلسە - دە، اوندە چىندن ايتىلگنىمىزدە،
بىزلر بو بىرىكلىگىمىز بىل قنچه سېوگىمىز بۇلردى؟!

www.ezgu.org

چىن سېۋىشگىنلار!

بىر چال، كىمپىرى بىلەن نىھايەت قىشاقلىككە يىشەر
اېكىنلەر.

اوخلىش پىتى چال نىنگ كىمپىرى، ساچلىرىنى
ترەش اوچون بىر تراغ ساتىب آلىب بېرىشىنى
اىستەدى.

چال اېسە كىمپىرىگە مونگلى (حزن آمىز) باقىب:
- ساتىب آلىب بېرالمە يىمەن. ساعتىم نىنگ باغى
اوزىلگەن، حتى شونگە يىنگى باغ (بند) آلامە يىمەن،
دېدى.

كىمپىر بۇلسە كولىم سىرە ب قۇيىب، جىم
بۇلدى... اېرتەسى، چال ايشى توگە گىندى سۇنگ
بازارگە باردى. او ساعتىنى ساتىب، خاتىنىگە بىرتە

تراغ ساتيب آلدی...

قۇلیده تراغ اويگه كېلگن پیتده حیرت بیلن
باقسه، خاتینی ساچلرینی کلته قیلدیریب، اونینگ
ساعتیگه ینگى باغ آلگن اېمیش!
اولر هنگ و منگ بۇلگن حالده، یاش آقیزیب
بیر-بیرلریگه باقر اېمیشلر.

كۆز یاشلری، قیلگن ایشلری بیکارگه كېتگنیدن
اېمس، بلکه اولر بیر-بیرلرینی بیر برابر سېوگنلریدن
همده هر بیرى بشقه سی نینگ قووانچی اویى (فکرى)
ده اېکنلریده اېدی.

اېسیمیزده بۇلسین:

اگر بیراونی سېوسنگ یا هم بیراو سېنى سېوسه،
اونینگ قووانچی اوچون اینتیلیشینگ كېرهك....
چین سېوگی سۇزده اېمس، عملده؛ بیر تماندن
اېمس، ایکله تماندن بۇلهدی!

www.ezgu.org

حكىمتلى اۋ(شكار)!

افرىقا بومىلرى يىغاج(درخت) تەنەسىدە بىر نېچە چوقۇر كاۋل، اولرنىڭ اىچىگە نېچىتە يانغاق قۇيەدىلەر. مېمونلر يانغاق يېماقچى بۇلىپ، قۇللىرىنى اۋشە غارگە تىقىپ، يانغاقلىرىنى قۇللىرىگە قىسىپ اۋلەدىلەر. بو غارلرنىڭ اغزى كۇپ تار بۇلىپ، مۇشتلرىدە يانغاقلىرىنى قىسىپ اۋشلەگن مېمونلر، قۇللىرىنى اۋندىن چىقىرالمەيدىلەر.

اولر شاوقىن-سۇران سالىپ، اۋزلىرىنى اۋياق-بوياققە حركت بېرسەلر-دە، بىراق قۇللىرىنى اچىپ، يانغاقلىرىنى تشلب، تېزدە بو مخمىصەدن قوتىلماقنى، اصلا اۋيلالمەيدىلەر(عقللىرى يېتمەيدى)! نتيجه دە، مېمونلر افرىقا اۋچىلرى اۋلجەسى بۇلەدىلەر.

چيمدیم: بيز نینگ ايشانچلر، اۋيلر و ابريشيلىشى ناممکن بۇلگن ايستكلريميز، بيز نینگ يانغاقلريميز دير. اگر اولرني قۇيپرسك، قوتيلب ابركين بۇلهميز. بىراق، بيز اولرني قۇيپرمه، اۋيلريميز نینگ قماغيده اسيرمىز!

باليك عبرتلى ماجرالريدن

انگليس بويوك سياستچيسى وينستون چرچيل اۋزى نىنگ ايسدهليك كتايده شونداق يازهدى:
اۋن بىر ياشلى باله بۇلگن كېز(وقت، چاغ)لريمده، بىر كوني مکتب نىنگ اوچ كيشى شوخ و سوربيت بلهسى يۇلیمنى تۇسدیلر. اولر مېنى يىخسى سبه لب (اوريب)، پوللريمنى هم زوردن آلدیلر.

اويگه باريب، يىغلب كۈز ياشى قىليپ ماجرانى آتەمگه

ايتىدىم.

آتەم مېنگە تحقيرآمىز باقىب، دېدى: مېن،
سېندىن بوندىن كۆرە كۇپراق نرسە كوتگن اېدىم. اوچ
كىشى نادان ۋە يىلايى بالەدن تىاق يېماق چىندىن ھم
شرمندهلىك دىر! مېن اۋغلىمىنى جدا چقان ۋە اۋتكىر،
دېب اۋىلەگندىم، بىراق يىنگلىشگن اېكىمن. كېىن او:
بو سېنىگ مشكلىنگ، اۋزىنگ حل قىلىشىنگ
كېرەك، دېدى باشىنى قىمىرلەتىب.

چرچىل يازەدى: آتەم حمايتىنى مېندىن ايهگىدىن
سۇنگ، اۋزىم بىرار چارە تاپىشگە عزم قىلدىم.
بىرىنچى، اولرنى بىرتە-بىرتە جزالەى آلە من، دېب
اۋىلەدىم. بىراق، كېىن اولر قىتە بىرگە بۇلىب، تىغىن
مېنى يىنچەدىلر، دېدىم.

توستدىن (ناگھان) بىر فكر اېسىمگە توشدى!
بازاردىن اوچتە شكلات ساتىب آلىب، اۋزىم بىلن
مكتبگە آلىب باردىم. مكتب رخصت بۇلگىندە، سېكىن

اولر نينگ آرتيدن يولگه توشديم. اولر ارقه لريگه متوجه
اېمسديلر. بير بوش كوچه نينگ باشيگه يېتگنده،
قيچقيرديم:

- هى يى باله لر، تاختنگلر!

كېين اولر نينگ قاشيگه باريب، شكالاتلرني
چؤتتگيمدن چيقه ريب، هر قيسى سيگه بيرته شكالات
بېرديم. باشده اولر ايكي له ني ب، مينگه شك بيلن
باقديلر. كېين شكالاتلرني مېندن آلديلر و تشكر
قيلديلر. مېن دېديم:

- بير-بير يميز بيلن دوستلشسك، نيمه دېسسيزلر؟
كېين، بيرگه قدم اوريب اوى سرى كېتديك.
مېنينگ ايشيم اولرني خجالته قؤيگنليگى بېللى
اېدى!

www.ezgu.org

ينە جاپانلىكلاردىن عجايب اۋرنىك سۆز

ايكىنچى جەھان اوروشىدىن سۈنگ، جاپان باشلىغلىرىدىن بىرىگە شونداق سۇراق بېردىلەر:

يورتىنگىز، امريكا بىرىنچى سفر(قتلە، دفعە) اتم بمبى نى تشلب پارتلتگن يگانە اۋلكە ابدى. قاعده گە كۈرە، سىزلر امريكانىنگ اېنگ بويوك دشمنى بۇلسنكىز. اېندى نېگە هيچ قچان «امريكاگە اۋلوم!»
شعارىنى بېرمەيسىزلر؟

او شونداق جواب بېرىدى: شعار بېرىش، عملدە هيچ بىر ايش قىلالمە يديگنلر نىنگ ايشى دير! اېنگ مھمى، بىزىنىنگ پاناسونىك تىلفونىمىز امريكا جمھور رىئىسى مىزى نىنگ اوستىگە اۋلتىرگنى، بىزىنىنگ يوتوغىمىز بېلگىسى دير!!

www.ezgu.org

بيليم، كوچ دير!

بیر بانکنی اۇغیرلش چاغی، اۇغری بقیردی:

«هیچ کیم قیمیرلهمه سین. پوللر، دولت نیکی دیر.»

بو سۆز بیلن، برچه لر یوواشگینه بیرگه چۆزیلیب

یاتدیلر.

بونى: «تفکر یۇریغی» دېدیلر.

قراقچیلر پوللرنی آلیب یشیرین جایلیریگه

بارگنلریده، تجارت دیپلومی بۇلگن یاش اۇغری،

آلتینچی صنفنی زۇرغه اۇقیگن چله سواد کپکسه

اۇغریگه: «کېل، ایندی پوللرنی سنه یلیک!» دېدی.

کپکسه اۇغری بۇلسه: «شاشیلمه! کۆپ

چۆزیلمه یدی، شو آقشام تلویزیون اۇغیرلنگن مبلغنی

اعلان قیلهدی» دېدی. بونی «تجربه» دېدیلر.

www.ezgu.org

اۋغرىلەر بانكىدىن چىقىپ كېتىدىغان سۇنگ، بانكى
مىدىرى رەئىسىگە: «دراۋ پولىسىگە خىر بېرە من!»
دېدى.

بىراق كارگۇشتە رەئىس: «شاشىلمە، بىراز اۋزىمىز
ھەم اۋلجە قىلىپ، اىلگىرى اۋلجە لىرىمىزگە قۇشە لىلىك.
كېىن اونى ھەم اۋغىرلىنگەن پوللرگە قۇشىب، اعلام
قىلەمىز!» دېدى.

بونى «تۇلقون بىلىن بىرگە سوزماق» دېدىلەر.
تلوىزىون رقىمى اعلام قىلگەندىن كېىن، اۋغرىلەر
پوللرىنى سنب، جدا عصبلرى ترەنگ بۇلىب: «بىزلىر
جانىمىزنى جبارگە بېرىپ، ۲۰ مىلىون قۇلگە
كىرىتدىك، بىراق بانكى باشلىقلىرى بىر لىظەدە، ھىچ
قنداق خوف-خىرسىز ۸۰ مىلىون قۇلگە كىرىتدىلەر!»
بونى اېسە «بىلىم، التوندىن ارزشلى دىر» دېدىلەر.
بىلىم، كوچ دىر.

«عمر، أقر دريا!» (مقال)

بويوك درامه يازووچى و يليام شكسپير دپيدى:
سۆزله‌ى آله‌ديگن پيتمده دبديلر: قولاق سال!...
اؤينه‌ى آله‌ديگن چاغيمده، مېنگه ايشلشنى
اؤرگتديلر...
بير ايش تاپگن كېزيمده، اويلنديم...
اويلنگن پيتديمده، باله‌لر كېلديلر...
اولرنى توشونگن پيتمده، مېنى ترك ايتديلر...!!!
قنفاق يششنى اؤرگنگنيم كېزده، تيريكلىك
توگه‌دى...!

* ثانيه‌لر قدرينى بيله‌يلىك و گۆزهل يشه‌يلىك.

* پيت = چاغ = كېز: وقت، زمان

www.ezgu.org

مىش - مىش (شايىعە) دىن قۇرقىنىگىز!

يىتى يوز يىل بورون اصفهان شىهرىدە بىر مىسجد قورر ابدىلر.

ايش توگب، ايشچىلر بۇلسە قالگن سۇنگى مىدە - چویدە ايشلرنى قىلماقدە ابدىلر.

بىر كمپىر او يىردن اۇتماقدە ابدى.

توستدن (ناگهان) كمپىر تۇختب مىسجد منارهسىگە تىكىلىب: نظرىمدە مىسجد منارهسى اېگرى دېدى!

ايشچىلر كمپىرگە كولدىلر، بىراق قورووچى اوستا بۇلسە اولرگە بقىرىب: جىم بۇلىنگ! دېدى.

كېىن، يىغاچ (چوب) كېلتىرىنگلر و ايشچى چارلنگلر! يىغاچنى منارهگە تىپە نىتىرىنگ! اېندى

منارنى دايم تۇغرىلىب قۇيدىم!!

مىش - مىشدىن قۇرقىنغىز!

تجارت، ايشىنغىز ۋە حتى تورموشىنغىزدە مىش -

مىشدىن قۇرقىنغىز.

اگر اۋز وقتىدە عمل قىلسىنغىز، مىش - مىش

نىنگ االدىنى االىب، تورموشىنغىز مناره سىنى

تۇغرىلەي االغن بۇلەسىز.

حرامزادەلىك!

كونلرىنىڭ بىرىدە بىر شىخ تېگىرمانگە باردى.

قرەسە، تېگىرمان اېشكىنىڭ بۇنىيىگە باغلىنغن

ۋە اېشكى اىلەنىپ تېگىرماننى يورىتماقەدە. اېشكىنىڭ

بۇنىيىگە بىر قۇنغىراق ھەم تاقىلغن اېمىش.

شىخ تېگىرمانچىدىن سۇئالدى: نېگە اېشكىنىڭ

www.ezgu.org

بۇنىڭ قۇنغىراق تاقىب سىز؟

تېگىرمانچى جواب بېردى: مبادا يورمە ي
تاختە سە، ايشلە مە گىنى بېلىشىم اوچون!
شىخ يەنە سۇرەدى: خۇش، اگر اېشك تاختب
باشىنى قمىرلتسە - چى؟

تېگىرمانچى دېدى: شىخ جنابلرى، التماس لطفن
بونداق حرامزادە ليكنى اېشككە اۋرگىتمىڭ!!!

هارون الرشيد يورتى نىنگ قىمتى!

روايت قىلىشلىرىچە، ابن سماك اتلى بىر وعظچى
هارون الرشيد حضورىگە باردى. هارون اوندىن اۋگىت و
وعظ اېتماقنى ايستەدى.

وعظچى دېدى: اې مومىنلر امىرى! چىنقاقلېك پېتىنىڭ
سېنى سوودن منع قىلسەلر، بىر از شىربت سوو اوچون

قنچه بېره سن؟

هارون دېدى:

- يورتيم نينگ يريمى نى!

ينه سۇره دى:

- سييديگينگ قىسته گن پيت، اگر سييديگينگ

يۇلى بېركىليب (بند بۇليب) قالسه، اۇشه ايچكن سوونى

سييالمه سنگ، قوتيليش اوچون قنچه بېره سن؟

- قالگن يريم يورتيم نى، دېدى هارون!

- اونده قيمتى بير شربت سوو و بير يۇله

سييماقچه ارزىديگن سلطنتگه الدنمه و مغرور

بۇلمه گين، دېدى وعظچى!

جدا قيين و عجايب اۋيين!

بیر کونی روانشناسلیک استادى صنفگه کېلدى و
اۋقووچیلرگه: بوگون بیر اۋيين قیلماقچیمیز، دېدى!
کېين او، اۋقووچیلردن بیر کیشی کۈنگیللى
(داوطلبانه) تخته قاشیگه کېلسین، دېب ایستهدى.
بیر عیال بو ایشگه حاضر بۋلدى. استاد اېسه
اوندن، تورموشینگده گى اېنگ مهم بۋلگن ۳۰
کیشی نینگ آتینی تخته گه یاز، دېدى.
عیال بۋلسه عایله اعضاسی، قوم-قرینداشلىر،
دۋستلر، صنفداشلىر و قۋشنیلریدن عبارت ۳۰
کیشی نینگ آتینی یازدى.
کېين استاد، باشقه لرچه آلدینگگه مهم بۋلمه گن
اۋچ کیشی نینگ آتینی لیستینگدن اۋچیرا دېدى.

عيال صنفداشلىرى نىنگ اتلرىنى اۋچىردى.
كېين استاد، يىنە بيش كىشى نىنگ اتىنى
اۋچىرگىن! دېب اونگە ايتدى.

عيال اېسە قۇشنىلرى نىنگ اتىنى اۋچىردى.
بو اۋچىرىش دوام اېتدى. نھايت تخته يوزىگە تورت
كىشى نىنگ اتى قالدى:

آنە، اتە، عمرىۋلداشى (اېرى) ۋە يلغوز اۋغلى...
بوتون صنفنى اغير جىملىك قمرەب الگن اېدى.
اېندى برچە لر، استادنىنگ بو ايشى فقط بىر اۋيىنگىنە
اېمىسلىگىنى بىلر اېدىلر.
استاد اوندىن، يىنە ايكى كىشى نىنگ اتىنى
اۋچىرىشنى اىستەدى.

عيال اوچون بو جدا قىين ايش اېدى.
او، اۋتە بېمىللىك بىلن اتە ۋە آنە سىنىنگ
اتلرىنى اۋچىردى.

استاد: لطف اېتىپ يىنە بىر اتنى اۋچىرىنگ، دېب

أيتدى!

عيال قتيق اضطراب و جدا ناقولهى وضعيتگه
توشگن اېدى؛

كوزياشى و قلتيراق قوللرى بيلن اوغلى نينگ
آتىنى اوچيردى و كېين هاى-هايلب قتيق ييغلاشگه
باشلهدى....

استاد اونگه، اورنينگگه باريب اولتير، دېب ايتدى.
بیر نېچه دقيقه اوتگج، استاد عيالدن سورهدى:
- نېگه عمر يولداشينگيز آتىنى گينه قويدينگيز؟!
آته-آنه نگيز سيزنى دنياگه كېلتيريب، اولغه يتيردىلر و
سيز اېسه اوغلىنكيزنى دنياگه كېلتيردينگيز.

سيز هر دايم باشقه عمر يولداش آليشينگيز ممكن
-كو!

صنف ينه اغير جيمليكه باتدى.

برچه لر عيال نينگ جوايىنى اېشيتماققه سينچكاو

اېدىلر.

www.ezgu.org

عیال اېسە باسیقلىك و سېكىن سېس بیلن
شونداق جواب بېردى، شیبیرلب:
- بېركونى آتە-آنەم یانیمدن كېتگوسیلر؛ اؤغلیم
هم اؤلغه یگندن سۇنگ اۇقىشنى دوام اېتتیریش یا
ایش و یا هم باشقه بېرار سبب بیلن مېنى ترك
اېتەدى.

- دېمك، مېن بیلن بوتون تورموشینی چیندن
بۇلیب شریك قیلەدیگن یلغوز اېركك، مېنینگ
عمریۇلداشیم(اېریم) دیر!!!

برچه صنفده گیلر ایاققه توریب، اولرگه تیریکلیك
حقیقتینی ایتگنی اوچون عیالگه قرسكلر چالدیلر!
جهان خلقی بیلن یخشی بۇلگنینگدن كۆره هم
كۇپراق عمریۇلداشینگ بیلن یخشی بۇل!

آنە و اۇغىل

بىر اۇغىل آتەسى اۇلگنىدىن سۇنگ، قرى
آنەسىنى قرىلر اويىگە ابلتدى و هرپىتدە بارىب،
اونىنگ احوالىنى سۇرەب تورر ابدى.

بىر يۇلە قرىلر اويىدىن، آنەسى اۇلوم حاليدە
اېكنلىگى خبرى كېلدى. شوندا او آنەسى دنىدان كۇز
يوميشىدىن بورون، اونى كۇرماق اوچون يوگورىب
قاشىگە باردى.

اۇغىل آنەسىدىن سۇرەدى: سېن اوچون نىمە
قىلىشىم كېرەك؟

آنەسى دېدى: قرىلر اويىگە بىر بادپكە
قۇيىشىنگنى ايستەيمىن. چونكە اولرنىنگ پكەسى
يۇق. يىخچالگە اېسە بخشى يېمكلر قۇيگىن. كۇب

آقشاملر طعام پیمسدن اوخله دیم!

اوغیل تعجب بیلن دېدی: اوزینگ اولوم
توشگیده بولیب، نېگه بو نرسه لرنی مېندن
ایسته یسن؟!

آنه جواب بېردی: هه اوغلیم، مېن بو ایسیقلیک
و اچلیککه چیده ب، اېندی اؤرگه نیب قالدیم. بیراق
قریگنینگده باله لرینگ سېنی بو یېرگه آلیب کېلسه لر،
سېن اچلیک و ایسیقکه عادت قیلامسنگ، دېب
قورقه من!!

عجایب عادتلریمیزدن!!

این بادیه از نقش قدم بیشتر است
بی چراغ دل آگاه، به این راه مرو!

«صائب تبریزی» www.ezgu.org

كارل راجرز «انسان بۇلماق» اتلى كىتابىدە دېيىدى:
اۋزىمگە باشقەننىڭ سۆزىنى بېلىشگە اجازە بېرگن
چاغىمدە، قىچەلەر قىمتلى نىرسە لىرنى قۇلگە
كىرىتىشىمنى توشونگن من.

بو جىملەدە ايشلە تىلگن سۆزلەر نىزىننىڭ غىزىدە عىجب
و غرىب تويولر. بىراق انسان اۋزىگە لىرنىڭ سۆزىنى
توشونىشگە اجازە بېرىلىش كېرەك مى؟
هە! شونداق، دېب اۋىلە يىمن.

بىراق، اۋزىگە لىرنىڭ سۆزى يا فكىرنى توشونىش
اۋرنىگە، بىرىنچى عكس العملىمىز، اولرنى ارزىابلىك و
قضاوت قىلىش دىر!

بىراو بىر تويغو، بىر اۋى (فكر) يا بىر عقىدە نى
بىان قىلگندە، بىرىنچى تمايلىمىز شونداق دىر:

چمەسى (تخمىن) دراۋ «تۇغرى دىر»؛ «گۈزەل»؛
«احمقانه دىر»؛ «غىر عادى دىر»؛ «غىر منطقى دىر»

و... لىرنى سېزەمىز! www.ezgu.org

بىراونىنگ ايتىگن سۇزى نىنگ معناسى
نيمه ليگىنى انىق بىلىش اوچون، اۋزىمىزگە اجازە
بېرىش جدا از يوز بېرەدى.

چىمدىم: بىز بىراونىنگ سۇزىنى اېشىتىپ يا
اۋقىب ااق، توشونىشگە اېمس، شاشىلىنچە قضاوت
قىلىشگە عادت قىلىپ قالگنمىز!

سياست نيمهدى؟

بىركونى بىر عدەلر چرچىل (ايكى جهان اوروشى
زمانىدە گى برىتانيا باش وزىرى-يارقىن) دن سياستنى
تعريفل بېرىشنى ايستە دىلر.

چرچىل اولرنىنگ قىستاو(اصرار)يگە بۇى سونىب،
بېردە بىر دايره چىزدى و ايچىگە بىرتە خۇرازنى

www.ezgu.org

تشلەدى.

كېين او: بو خۇرازنى توتىنگلر، بىراق خۇراز دايره
ايچىدن تشقريگه چىقمەسەن، دەدى!
آدملر قنچه اورىنسلر هم، بىراق بو ايشنى
بجره آلمەدىر. چونكه خۇراز تېزده دايره دن تشقريگه
قاچىب چىقردى.

نهایت، اولر بو ايشده عاجز قالىب، چرچىل نىنگ
اۋزىدن ايش نىنگ بجرىشىنى ايستەدىلر.
چرچىل اېسە، ايكىنچى خۇرازنى بىرىنچىسى
يانىگه قۇيدى. شونده ايكله خۇراز بىر-بىرىگه
تشلەنىب، اوروشه بېردىلر. چرچىل اېسە ايكله سىنىنگ
بۇنىدن آسانگىنه توتىب، كۈتردى!
- سياست منە شو، دەدى او!!

چىمدىم: حاضر افغانستان ده هم اوشبو يره مس
«سياست» يۇلگه قۇيىلگن.

www.ezgu.org

ينگليش ايشانچ، کوچسيزلىك عاملى!

بیر باله حیوانلر باغی مسؤولیدن سؤرهدى: نېگه
بو کته فیلنى بونداق مه بین و کوچسيز بیر ایپگه
باغلب قۇیب سیزلر؟! آزگینه حرکت بیلن فیل آسانگینه
اؤزینی آزاد قیلیشى ممکن. بو جدا خوفلی دیر-کو!
فیل سقلاوچی دېدى: بو فیل بو ایشنى
قیله آلمه یدی. چونکه فیل کوچسيز ایپ بیلن
باغلمه گن. او درواقع ذهنیده گی کوچلی بیر تصور
بیلن باغلمگن!

- قنذاق بۇلیشى ممکن؟ دېب ینه سؤرهدى باله.
فیل سقلاوچی دېدى: بو فیلنى کیچیکلیگیده،
بیر مدت محکم و یوغان بیر ارغمچی (ارقان) بیلن
باغله دیم. فیل ارقاننى اوزیب ابرکین بۇلشگه قنجه

اورينسه هم، بيراق هيچ كوچى يېتمه دى. اوشه پيتدن
بېرى، فيل باشقه اېركين بۇلش اوچون اينتيلمه ي
قۇيگن. فيل، بو ايش نينگ اېپله ي الالمسليگى گه
ايشانيب قالگن!

بيز انسانلر هم شونگه اۇخشش ميز. اېركينليك
تمان اينتيلش و كوره شيميزگه تۇسيق بۇلگن قنداق
دير اۇي (فكر) لرگه باغله نيپ قالگنمىز!

چيمدويم: اېركينليك و آغه تمان يوكسه ليش
اوچون، ينگليش و يره مس اۇي و ايشانچلريمىزدن
قوتيلشيمىز كېره ك!

حكايت

اصلى سانسكريتدن ترجمه قىلینگن هند خلقى
داستانلريدن بۇلگن «قىرق طوطى» كتابيدن نقل
قىلینگن داستان:

www.ezgu.org

روايت قىلىشلىرىچە، بىر ظالم پادشاه نىنگ اۋنگ قۇل وزيرى سرايدىن - ايتىب بۇلمس دليل اوچون، بىراق معمولگە كۆرە «ناموس» مسألەسى، دېب تصور بۇلەدى - قاچگن اېدى. اۋنگ قۇل وزيرىنىڭ اېگەسى (پادشاه)، اونی قنذاق قىلىپ تاپىپ ياساققە يىتكزماق اوچون فقيه ليك رياضتى چېكىب يورگن سۇل قۇل وزيرىدىن مصلحت سۇرەدى.

جدا كۈنگلى قرە و هوشيار فقيه بۇلگن سۇل قۇل وزير دېدى: اۋنگ قۇل وزير حتماً اېگە م يقىنلريدن بىرى نىنگ اويىدە بېركىنگن. اونىڭ تاپماق يۇلى بار. يعنى، يوز باش قۇينى يوز كىشى يقىنلرىنگىزگە بېرىنگ. هر كىم فلان مدتگچە اۋز قۇينى سقلب كېلتىرسە، فلان ساورين (جايزە) گە اېگە بۇلەدى دېلىسىن. بىراق اونىڭ شرطى بار: اۋشە مدتگچە قۇى نىنگ اغيرليگى نې كمەيگن و نې هم كۆپەيگن بۇلسىن. و پادشاه ايسە شونداق قىلدى

قۇيلردن بىرى، اۋنگ قۇل وزير اويىده بېركىلگن
عايله گە نصيب بۇلدى. اۋى اېگەسى بىلىملى وزيردن:
قۇى يېماقدن محروم بۇلمەى، اونىنگ اغىرلىگى ھم
كۇپەيمسلىك اوچون نىمە قىلەى؟ دېب سۇرەبدى.
بىلىمدان وزير: ھركونى اونگە يېترلىچە اۋت
بېرگىن، بىراق كۇز اۋنگىدە بىر بۇرىنى ھم باغلب
قۇيگىن. اوشندە قۇى اۋتنى يېب سېمىرەدى و كۇزى
اېسە بۇرىگە توشىب، اېتى(گوشتى) سوو بۇلەدى!
دېبى.

اوى اېگەسى شونداق قىلىدى. ساورىنى بېرىش
چاغى يېتىدى. قۇيلرنى تارتدىلر، او قۇى اغىرلىگىنى
اۋزگرتىرمەگن يلغوز كىشى اېدى.
شوندە سۇل وزير پادشاھگە: بو آدمىنىگ اويىگە
بارىنگلر و اۋنگ قۇل وزيرنى تاپىنگلر، دېدى. شونداق
قىلدىلر و او وزير ياساققە يېتكەزىلدى.

چىمدىم: امريكا و متحدرى تمانىدن مىلياردلرچە

دالر و مینگلرچه عسکر افغانستان اولوسیگه یاریلیب،
او تماندن طالبلر و القاعده/پندی داعش تهدیدلرینی
نمایشگه قویش مسأله سی شو حکایت مضمونی بیلن
اؤخششلیگی یوق میکن؟! سیز نیمه دپیسیز؟

کیملر پیشرفتینگیز گه تۇسیق دیر؟

مامورلر و ایشچیلر بیر کونی اداره لریگه
کېلگنلریده، اعلانلر تخته سیده کته بیر اطلاعیه نی
کوردیلر. اونده شونداق یازیلگن اېدی: سیزلر نینگ
یوکسه لیشینگیز (ترقی، پیشرفت) گه تۇسیق (مانع)
بۇلیب یورگن کیشی توناکون اۇلدى! سیزلرنی جنازه
مراسمی گه قتنشوو اوچون اېرتەلب ساعت ۱۰ ده،
بیغینلر اویگه چارله ییمیز (دعوت قیله میز)!

باشیده، برچه لر بیر ایشداس (همکار) لری نینگ اۇلومی

اوپون قىغوريب قالدىلر. بىراق بىرآزدن سۇنگ، ادارهده بىزلر نىنگ پىشرفتىمىزگە تۇسىق بۇلىب يورگن كىمسە كىم اېكن؟ دېب سىنچكاو بۇلدىلر.

خودى شو سىنچكاولىك، دىپىرلى برچەنى يىغىنلر اويىگە يىتكلهدى! باره-بارە جمعيت كۇپەيىب، هيجان هم آرتماقده اېدى. برچەلر اۇز آلديده:

- ادارهده بىزنىنگ يوكسەلىشىمىزگە تۇسىق بۇلگن بو كىمسە كىم اېكن؟ هر حالده، اولگنى يخشى بۇلىدى-ده، دېب اۇيلردى!

برچەلر صفده توريب، بىرىن-كېتىن تابوت يانيدن اۋتە باشلەدىلر. تابوت نىنگ ايچىگە كۇزى توشگن هر بىر كىشى توستدن (ناگهان) قاتىب قالىب، تىلى توتىلىب قالردى!

تابوت نىنگ ايچيده بىر آيينهنى قۇيگن اېدىلر و هر كىم آيينهده اۇز تصويرىنى كۇرردى. آيينه يانيدە اېسە اوشبو مضموندهگى بىر بازوو هم بار اېدى:

«پىشرفتىن گىزگە تۇسۇق بۇلە دىگن فقط بىر كىشى گىنە بار، خلاص. او هم بۇلسە اۋزىن گىزسىز! تورموشىن گىزنى اۋز گرتىرە آلە دىگن كىشى، يلغوز اۋزىن گىزسىز. قووانچلرىن گىز، اۋىلر و موفقىتلرىن گىزگە تائىر كۇرسە تە آلە دىگن كىشى فقط اۋزىن گىزسىز. فقط سىز اۋزىن گىزگە ياردەم بېرە آلە سىز.»

رئىسىن گىز، اۋرتاقلرىن گىز، اتە-آنە ن گىز، عمرىۋلداشىن گىز يا ايش پىرىن گىز اۋز گىرگندە، تورموشىن گىز اۋز گىر مە دى. تورموشىن گىز، اۋزىن گىز اۋز گىرگن پىتدە گىنە اۋز گىرە دى. سىزنى چىكلتە دېگن (محدود قىلە دىگن) ايشانچلرىن گىزنى بىرىياققە قۇيىن گ و فقط اۋزىن گىز گىنە تورموشىن گىز مسۇولى سىز، دېگن نرسە گە ايشانىن گ. تىرىكلىگىزدە اېن گ اساسى رابطە آلە دىگن نرسە، اۋزىن گىز بىلن علاقه (رابطە) دىر. اۋزىن گىز سىن گ (امتحان قىلىن گ). اۋزىن گىزنى اسرەب -اوه يلىن گ. قىيىنچىلىكلر و قۇلدىن بېرگن نرسە لردن

قۇرقمىڭ. تىرىكلىگىڭىز واقىت لىرىنى اۋزىڭىز
توزەتىڭ. دىئا خودى آىىنە دېك دىر.

اىشانچلى سوينچىق تىلنگىز!

رواىت قىلىشلىرىچە، مولوى بلخى بىر كونى
شمس تىرىزىنى اوىيگە مېمان قىلدى. شمس
مولانانىڭ اوىيگە باردى. او، مېماندارلىككە كېرەك
بىرچە نرسەلرنى تىار كۆرىپ، مولانان سۇرەدى:

- مېن اوچون چاغىر(شراب) تىارلەگن سن مى؟

سېن چاغىر اىچرىمىدىڭ؟! دېب سۇرەدى حىرت بىلن
مولانا.

- ھە! دېب جواب بېردى شمس.

- بىراق مېن بو موضوعنى بىلمس اېدىم!! دېدى

مولانا.

www.ezgu.org

- اېندى بونى بيلدينگ، مېنگە چاغير كېلتير!
- كېچە نينگ بو چاغيده، چاغيرنى قە يېردن
تاپەمن؟!

- خدمتچيلرينگدن بيريىنى يىبار، تاپىب كېلسين!
- بو ايش بيلن، خدمتكارلرئيم آلديده حىثيتيم بير
پول بۇلەدى-كو!

- اونده اوزينگ بار و چاغير ساتيب آلىب كېل!
- بو شەھرده برچه مېنى تانىيدىلر. مېن قنداق
قىليب نصرانيلر محله سيگه باريب، چاغير ساتيب
آلەى؟!

- مېنگە ارادتينگ بۇلسە-دە، مېنينگ
راحتليگيمنى تامينلەشينگ كېرەك. چونكە مېن كېچە
چاغير ايچمە گونيمچە، نې بير نرسە يې آلە من؛ نې
سۇزلىشە آلە من؛ نې هم اوخلەى آلە من.

مولوى نينگ شمس گە كۇپ ارادتى بارليگى
اوچون، اېگنيگە بير خرقة تشلب، كته بير شيشە نې

آستيگه بېركيته دى و نصرانيلىر محلهسى تمان يۇل
آله دى.

مذكور محله گه بارمه گونيچه، كيشى مولويگه
سينچكاوولىك قيلمسدى؛ بيراق او محله گه باريشى
بيلن آق، خلق حيرتله نيب اونى ايزيدن توشديلر. اولر،
مولوى ميخانه گه كيريب بير شيشه چاغير آيب، اونى
يشيرگندن سۇنگ او يېردن چيققينى كورديلر.

حالى مسيحيلىر محله سيدن چيقمه ي توريب، او
يېرده يشه يديگن مسلمانلر ايزيدن توشديلر. لحظه مه
-لحظه اولر نينگ سانى آرتماقده اېدى. نهايت، مولوى
اۇزى امامت قىليب، كونده خلققه نماز بېره ديگن
مسجد قرشى سيگه يېتيب كېلدى.

شونده، مولوى نينگ آلامان (توده، جمعيت)
ايچيده گى رقيبلىرى بىرى بقيردى:

- «اي خلايق! نماز پيتى هر كونى اونگه اقتدا
قىله ديگن شيخ جلال الدين، نصرانيلىر محله سيگه باريب

چاغير ساتيب آلگن!»

او آدم بو سؤزنى ايتيب، مولوى اېگنيدن خرقةنى
آلدى. اولوس يشيريلگن شيشهنى كورديلر.

او آدم دوام ايتدى:

- «زاهدلىك ادعاسىنى قىليب، سيز اقتدا
قىلهدىگن بو منافق، شو حاضر چاغير ساتيب آيب،
اويى گه آيب كتهدى.»

كپين، او مولوى نينگ يوزيگه توفلب، باشيگه
قتيق بير مشت آشردى. نتيجه ده مولوى نينگ
سلهسى باشيده اچيلىب كپتیب، بؤينىگه توشدى.

خلق بو صحنه، اينىقسه مولوى نينگ جيملىگى و
خجالتده بؤلگن حالتىنى كؤريب، او يلغانچه كى زهد و
تقوا كيىمى بيلن بير عمر اولرنى الدهب يورگنىگه
ايشانديلر. اولرنينگ اوپكهسى (غضبى) قينب، اونگه
يورش قيلماق و حتى اونى اولديرىشگه اؤزلىنى شى
(آماده) قىلديلر.

www.ezgu.org

شو چاغده، شمس يېتیب كېلىپ، خلققه بقيردى:
- اي حياسيز خلق! دیندار و فقیه بیر كیشینی
چاغیر ایچکیلیککه عییشگه اویالمه دینگیزلرمی؟ سیز
كۆریب تورگن بو شیشه چاغیر اېمس، سرکه-كو! او
هرکونی سرکه قۇشیب يېمک يېیدی!

شونده مولوی نینگ رقیبی بقيردى:

- بو سرکه اېمس، چاغیر دیر! دېدی.

شمس شیشه نینگ آغزینی آچیب، برچه خلق و
جمله دن اۇشه مولوی رقیبی قۇلى نینگ كفیگه
شیشه ده گی نرسه دن بیرآز قويدی. برچه گه
شیشه ده گی سویوقلیک (مایع) سرکه دن اۇزگه نرسه
اېمسلیگی بېللی بۇلدى.

مولوی نینگ رقیبی ندامت چېككنچه باش-
باشیگه اوریب، اۇزینی مولوی نینگ ایاغی آستیگه
تشله دی. بشقه لر هم مولوی نینگ قۇلرینی اۇپیب،
ترقه لیب كېتدیلر.

www.ezgu.org

كېيىن مولوى، شمس دن سۆرەدى:

- نېگە بو اقشام مېنى بو فاجعەگە دچار و أبرو-
حيثيتيم نى قمارگە اوريشگە مجبور قىلدىنگ؟!
شمس دېدى:

- سېن اونگە نازلنە دىگن نرسە، سرا بدن اؤزگە
نيمە اېمىسلىگىنى بىلېشىنگ اوچون اېدى. بىر تودە
عوام نىنگ احترام و يانداشووى سېن اوچون اولكن
ابدې بايلىك، دېب اؤيلر اېدىنگ. حال بو كە، بىر
شيشە چاغىر تصورى بىلن او نرسەلر نىنگ برچە سى
يۇق بۇلدى. اولر يوزىنگگە توفلە دىلر؛ فرقىنگگە
سبە دىلر و حتى سېنى اؤلدىرىشلىرىگە از قالدى!

سېنىنگ بو بايلىگىنگ (سادە عوام تودەسى)، انه
شو كېچە كۆرگىنىنگ اېدى و او بىر زوم (لحظه) دە برباد
بۇلدى. دېمك، زمان اؤتىشى و اوضاع اؤزگىشى بىلن
اۋرتە دن كېتمە يدىگن بىر نرسەگە سويە نىشىنگ
كېرەك!

www.ezgu.org

«ساووق اوروش» پيتلريدن

امريكا باشچيليگيده گى «كاپيتالسيم» و بورونعى شوروى اتحاد باشچيليگيده گى «سوسياسيم» ايكى اشدى قره مه-قرشى قطب اؤرته سيده گى «ساووق اوروش» اېنگ اوجيگه بؤلگن كېزلرده، تورلى تبليغلر و پروپاگندلر قينه گنده قيزيقرلى نرسه لر ترقه لردى. او اراه ده، طنز و فكاھيلر بازاری هم جدا ايسيق اېدى.

امريكا «دموكراسى و انسان حقلىرى» بيرقدارى و شوروى اتحاد هم «تېنگليك و تينچليك» بيراغدارى اېدى! غرب تبليغاتچىلىرى و عاموى اطلاعات واسطه لرى دموكراسى يۇقلىگى اوچون شوروى اتحادنى «تېمير دېوار ارقه سى»، دېب لقب بېرگن اېدىلر! شوروى اتحاد تبليغاتچىلىرى هم كرواندن آرتده

قالمہی، امریکانی «جنگری و ژاندارم»، دہب ایترا
ابدیلر!

اوشہ کپزلردن، اہسلنگن شو موضوعلرگہ
تہگیشلی ایکی فکاهی یازہمن. سیزلرگہ مراقلی
ہولسہ، دہب اومید قیلہمن:

بیرینچی فکاهی:

امریکا باشلیغلی خلقلریگہ قرہتہ دہر ابدیلر:
یورہگینگدہگی بار نرسہلرنی بہمالال ایتیشینگ
ممکن، اہرکینگ بار. بیراق مہندن نان ایستہمہ!
شوروی اتحاد باشلیغلی خلقلریگہ قرہتہ:
ایستہگن نرسہنگنی یی، بیراق تیلینگنی تی!

ایکینچی فکاهی:

ایتیشلریچہ، شوروی اتحاددن بیر ایت (کوچیک،
کوپک) قاجیب، اوزینی غربی آلمان چہگرہ سیگہ
یبتکہزب، چہگرہدن اوتمان اوتماقچی اہمیش.
چہگرہ ساقچیلری ایتگہ قرشلیک قیاب، ضہمنپدہ

اوندن سۇره بديلر:

- اي ايت! كوز تېگمه سين كورينيشينگ كۇپ
يخسى، جدا سېمىز و ساغلام كورينه سن. بوندىن،
تورموشينگ و يېماق-ايچماغينگ او يېرده يخسى
اېكنى بيلينه دى. اېندى ايت-چى، نېگه غربگه قاچىب
كېتماقچى سن؟!

ايت اېسه:

- سۇزىنغىز تۇغرى. او يېرده مېنينگ يېماغ-
ايچماغيم جدا يخسى و هيچ قنناق كمچىليگى يۇق
اېدى، يىراق اولر، مېنى «ابه له گن» گه اجازە
بېرمسدىلر. يوره گيم يارىلگنگه يېتدى. اېندى غربگه
بارىب بير آز «ابه له ي»، دېب جواب بېرىدى!!

چىمدىم: اۋشە امريكا اۋلكە ميزگە «دموكراسى»
نى ساوغە كېلتىردى. آچ و قشاق اولوسىمىز هم دولت
و بير-بىرلىرىنى «سۇكىب-ساورىب»، كېچىرىنگ
«انتقاد» قىلىش بىلن انگلر!!

اؤچ آليشگه حكيم جوابى:

بیر حكيمدن سؤره بدیلر:

- نېگه سېنى قيينه گن كيشيدن اؤچ(انتقام)

آلمه یسن؟

او اېسه شونداق جواب بېرىدى كولىمسیره:

- اوچيش بيلن اولاقتيريش اؤرته سیده بېر بيلن

كؤكچه فرق بار، دېدى.

اوچسنگ-ده،

اؤزینگ ايسته گن بېرگه يېته سن.

اولاقتيريلسنگ(تشلنسنگ)،

اولر ايسته گن بېرگه باره سن.

دېمك، اوچيشنى اؤرگه نيشيميز كېره ك...!!

رذيللرچه حيله!!

روايت قيليشلرلرچه: هندوستان پايتختى دهلى
شهریده، انگليس ابلچيسى يۇلدن اۇته ياتگنیده، بير
هندو ييگيت بير اينك (inak) نى تپه ياتگن ابدى...
و اينك هندوستانده مقدس دير...!

شونده، انگليس ابلچيسى توشيب اينك تمان
يوگوريب باره دى. او، اينك نى اوييب، اونگه ابلگيليب
تعظيم قيله دى...!

ابلچى نينگ يۇلداسى سۇره يدى، عجب له نيب:

- نېگه بو ايشنى قيلدينگيز؟!

ابلچى اېسه:

- بو آگاه هندو ييگيت نينگ تپكىسى،

هندوستاننى مينگ ييل آلغه ييتكلشى ممكن ابدى.

www.ezgu.org

بىراق مېن اونگە تۇسىق بۇلدىم...!

سۇزلىر معناسى: رذىللىرچە: رذىلانە؛ تۇسىق: مانع

اينك: سىگىر، گاو شىردە؛ اېلچى: سفىر

جاپانلىكلردن اۋرگە نىلە دىگن عجايب ۱۰ نكتە

نېچە يىل بورون، جاپاندا يوز بېرگن سونامى و
بېر سىلكىنىش/سىلكىندى (زلزله) بوتون دىنانى قتيق
چۇچىتىب قۇيگن ابدى. بو آغىر و آينچلى حالت كۇپ
پىتلرگچە كىشىلر آنكى (ذهنى) ده مۇهلە نىب قالدى.
بىراق، اوشبو يىبىر سىلكىنىش و سونامى طفىلى جاپان
اولوسى باشىگە توشگن مصىبتلرگە قرشى اولرنىنگ
توتگن اىجابى يۇل-يۇرىقلرى (روش و رفتارى)،
برچە گە اۋرنك (نمونه) و عبرتلى بۇلدى. جاپانلىكلر
توتگن يۇل-يۇرىقلر شونداق آغىر وضعىتلردە انسانلر

اوچون تحسینگه لایق جدا اونوملی و ایجابی مدنیت
دیر....

۱. **تینچلیک:** آغیر غم و قیغو میزانی اؤز-اؤزیدن
أشیب کبتگن ابدی. بیراق، حتی بیرانته هم قتیق عزا
قیلیش و باش-یوزلریگه اوریش هم کوزه تیلمه دی
(کؤریلمه دی)؛

۲. **وقار:** سوو و بیمک اوچون، هیچ بیر یمان و
اؤتکیر سؤز ایتیلمسدن یا سورا-سور قیلمسدن، منظم
صفر توزیلردی؛

۳. **کوچللیک:** یوکسک قوریلیش (معمارلیک)
اؤرنگی اوچون، قوریلگن عمارتلر هرتمانگه اېگیلیب،
قمیرلسه هم، بیراق قولهمس ابدی (بیقیلمس دی)؛

۴. **رحم و شفقت:** اولوس، کونده لیک کپره کلی
نرسه لرنی گینه آلدیلر. بو بیلن، باشقه لرگه هم بیرآز
أذیق-اوقات تهیه قیلیش امکانی یره تیلدی؛

۵. **نظم:** تالان-تاراج کؤرینمه دی زور اونلیک یا

اۈزگە لرنىنگ قۇلدىن تارتىب آلىش كوزە تىلمە دى.
تفاهم گىنە بار اېدى؛

۶ . ايثار: برچە ماشىنلارنى ساووتىب تورماق
اۈچۈن، اتم استىشنى نىنگ ۵۰ كىشى اىشچىسى
قالدىلەر؛

۷ . مەربانلىك: برچە رستورانلار نرخلارنى
توشىردىلەر. فقط ساقچى سىز بىرتە اوتومات قۇل
اورىلمىسەن قالدى. كوچىسىز كىشىلەرگە كۇپ ياردەم
بۇلدى؛

۸ . اۈرگە نىش: ۷ ياشدىن ۷۰ ياشغىچە برچە
كىشىلەر نىمە قىلارنى انىق بىلدىلەر و اۈشە اىشنى انىق
بىلدىلەر؛

۹ . عاموي اخبار واسطەلرى: خىلارنى ترقه تىشە
جدا محتاط اېدىلەر. غرضلى گزارشلردن خبر يۇق
اېدى. كىشىلارنى تىنچلنتىروچى گزارشلارگىنە بار اېدى؛

۱۰ . وجدان: مغازلاردىن بىرىدە برق كېتىگەن يېتدە،

www.ezgu.org

آدملر قۇللریده گی مغازه دن آلگن برچه ماللرنی اؤز جای گه قۇیب، تینچگینه مغازه دن چیقیب کبتیدیلر؛
چیمدیم: افغانستان اسلامی اؤلکه میزده-چی؟

۱ . دولت و آدملر توزوک ایش توتمه ی، حادثه نی قتیق قره لب، ماتم توته دیلر. آدملر زمین و زماننی سؤکیب-ساووریب، ماتم آله دیلر و بایلری اېسه، بایلرگه ختم و خیرات بېره دی!

۲ . ایکی کیشی بؤلسه هم نوبتنی رعایه قیلامه یدی یا قیلمه یدی!

۳ . بونداق وضعیتده نرخلرنی نېچه برابر آشیره دیلر (حتی نفس ریاضتی آیی بؤلگن رمضانده هم)!

۴ . تالان-تاراج، زوراوانلیک و قۇللردن آلیب قاقیشنی اېنگ قوله ی پیتی کبله دی. کؤپلرگه خدا بېره دی!

۵ . محتاجلرنی تعین باشیگه بیرته اوره دیلر!

۶. وجدانلار يۇقالىپ قالەدى!....

۷. حاضر گىدېك، بوتون مىدىيالر اپنگ دەشتلى
تصويرلر؛ يلغان-يشيغ خبر و گزارشلىرىنى نشر قىلىپ،
آدملر روحيەسىنى تابارە بوزەدىلر.

آنەلر كۈنى مناسبتى بىلن

بىر آنەنىڭ فدايىلىك اۋرنىكى

جاپان سونامى سىدە قوتقرووچى گروھى ياش
بىر خاتىنىنى قولەگن توپراقلر آستىدىن تاپىڭلىرىدە، او
اۋلگن اېدى. بىراق ياردمچىلر چراغ ياروغلىكى آستىدە
عجىب بىر نرسەنى كۆردىلر:

خاتىن عجىب بىر حالتدە بېرگە توشىگن اېدى. او،
تېز چۆككەن و گودەسى اېسە اوستىگە توشىگن توپراقلر
آستىدە بوتونلەى اۋزىگىن اېدى.

www.ezgu.org

قوتقرووچیلر جنازه نی چیقاریشده اینتیلردیلر.
شونده اولر توستدن (ناگهان) بیر تیریک جانزادنینگ
ایسیقلیگینی پیقه دیلر (سزدیلر). بیر نچه ثانیه دن
سؤنگ، گروه باشلیغی دیوانه لرچه بقیردی:

- کپلینگلر!... تیز کپلینگلر! بیر باله بو پیرده، او

تیریک دیر!

توپراقلر آنه نینگ جنازه سی اوستیدن نری
قیلینگنده، آستیدن بیر قیزه لاق چیقهریلدی.

اولوس باله نی قوچاغلب آگنلریده، بیر موبایل
تلفون کیمیدن یبرگه توشدی. اونینگ سینگن
صفحه سیده اوشبو پیام یازیلگن ابدی:

«سپو گلیم، تیریک قالسنگ-ده، آنهنگ بوتون

بارلیغی بیلن سبنی سپوشینی هیچ قچان
اونوتمه گین!»

انسان نينىڭ بويوك ياوى(دشمنى)

۱۳ نچى يوزيىللىك(قرن)ده طاعون ترقلىدى.
كليسا اونى يهوديلر گناهلرى بېلگىسى دېب يىلدى.
بواریا و استراسبورگ ده ۱۲ مينگ يهود كويديريلدى.
قالگن اولوسنى اېسه طاعون اولدیردی!

۱۶ نچى يوزيىللىك(قرن)نينگ اداغیده بير مدت
جراحلىك قته غن(منع) قيليندى. پاپ نينگ عقیده سيغه
كوره، قيامت كوني بدن نينگ پرچه لرى بير-بيرىنى
تاپالمس اېكنلر! پاپ نينگ اوشبو تصميمى طفیلی،
قيامت كونیده بدنلرى پرچه سی یوقالمسلىك اوچون
مينگلرچه انسان اولیب كېتدی!

۱۷ نچى يوزيىللىك ده فلورانس (ايتاليا شهرى)ده
بير مبارک سويكىنى سېلىش، كسلنى ساغلتيره دى،

دېگن گپ ترقلدى. تصادفگه كۆره بيولوژى بيلمى، او
سويك بير اېچكى نيكى اېكىنى كشف اېتدى. بىراق
سويكلر همان آدملىرگه شفا بېرر اېدى!

ينگلىش (غلط) عقیده و ايشانچلردن كۆركۆرانه
دفاع اېتىش، انسانلر سعادتي و اېركينلىگى نىنگ اېنگ
بويوك ياوى (دشمنى) دير.

(بويوك انگليس فيلسوفى، رياضيدانى، جامعە
شناسى برتراند راسل)

قياسى باقىمدن باققنده:

بىر تمانده، جهانده قيسى بىر اۆلكه يا نقطه ده
بشريت يره تگن مدنى يادگارلىكلر بۆلسه، بىرلىشگن
ملتلر تشكىلاتى نىنگ مدنيت ايشلرى بۆلىمى
تشكىلاتى «يونسكو» اۆز حمايه سى استىگه آله دى.

www.ezgu.org

باشقە تماندە، سببىدىن قىسقا نىز اوروش بلاسىگە
يۇلىققن يا يۇلىقتىرىلگن نقتە يا اۋلكەدە نادان بشر
ياققن اوروش الوىنى اۋچىرماق يا هم تىزلىشتىرماق
اوچون «پنتاگون» يا «ناتو» تشكىلاتى يوگورىب
بارىب، او يورت ۋ اوروشىنى اۋز كنىرولى آستىگە
آلەدى!

بىرىنچىسى نىنگ بىرگن مادي ۋ معنوي
كمكى بىلن، كۈزلىنگن يادگارلىكلر قىتە تىكلە نىب،
بشرىت نىنگ معنوي باىلگى صفتىدە اسرەلەدى.

ايكىنچىسى نىنگ بىرگن مادي ۋ معنوي كمكى
بىلن، كۈزلىنگن يورتگە تورلى قورال-ىراق بارىب، او
يورت نىنگ بار-ياغى كۈككە ساورىلىب، يۇق بۇلەدى.
بىرىنچى سىدە، دىنيانىنگ تورلى بورچكلرىدن آدملىرى او
يادگارلىكلر اۋزىگە جلب اېتەدى. آدملىر روحي ۋ
معنوي بىرە آلماق اوچون او بىرنى بارىب كۈرىشىگە
آشىقە دىلر!

www.ezgu.org

ايكىنچى سىدە اېسە، بشر بىر-بىرىنى تابارە
اۋلدىرىپ، ملكنى ويران قىلەدى. بو يورتگە نې يلغوز
اۋزگە خلق تاماشا اوچون كېلمە يىدىلر يا كېلالمە يىدىلر،
بلكە اۋز مردمى اۋزىنى اۋتگە و سووگە اوريپ، كته
اوارلر تودەسى بۈلە دىلر و جان سقلش اوچون او
بىردن قاچىپ، اۋزگە يورتلر تمان بارىپ، آرام آلىشگە
اشىقە دىلر!!...

* بو ايكى قرەمە-قرشى وضعيت گە سىز نىمە
دېسىز؟

بىز نىنگ ايشلر يىمىز كۈپىنچە تېسكرى (چپە) دىر!
تۈقلىرگە اش بېرىپ، «افطارلىك» اۋتكزە مىز؛
ىنگى مقرر بۈلگن اوستى بوتلىرگە تۈن تشلب،
تېرىكلە يىمىز!

بو حقدە حضرت مېر عىشىر نواسى تىلپىدىن
www.ezgu.org

مضمونلىق بىر بىت:

ياير انگه سفره كه، اول آچ اېمس،
بېرور انگه تۇن كه، يلنغاچ اېمس

قىينچىلىق قىسى سىده دير؟!

اتيويى نىنگ ۵۴ مىليون باش و سودان نىنگ اېسه
۴۲ مىليون باش اينگى (سىگىرى) بار.
بىراق اولر دىنانىنگ اېنگ قشاق (كمبغل)
اۈلكه لرىدن دير! هالدىنىنگ ۱۱ مىليون باش اينگى
بار،

بىراق جهان نىنگ كته بىر قسى نىنگ سوت و
سوت محصولاتىنى تامىنلەيدى. قىينچىلىق اينكلر
اېمس!

قىينچىلىق اقتصادنى اداره قىلەدىگن ھۈكىزىلر

www.ezgu.org

دير!!

انسانلر توزه لسه، افغانستان هم توزه لر!

اېرکک چرچب-هاريب ايشدن اويگه قيتدى.
بيرآز هاردیق چيقه ريشنى اينتيقيب ايستردى. بيراق
التي ياشلى اوغيلچه سى، اونی هاردیق چيقرگنى
قويمس اېدى. باله، آته سى بيلن بيرگه تشقري کتیب،
کونگلى ايسته گن اوينلرنى ايزچيل ايستردى.
اېرکک بيرتماندن، باله سینی خفه قيلگيسى يوق اېدى،
باشقه تماندن اېسه چرچه گنليگى اوچون اويده بوليب،
بيرآز ها چرچاغینی چيقه ريشنى ايستردى.
توستدن، ميز اوستيده گى افغانستان نینگ
نقشه سيگه کوزى توشيب قالدی. کپين او باله گه
باقيب، دېدى:

- مېن سېن بيلن تشقريگه کتیب، ايکله ميز

www.ezgu.org

بیر گه یاقتیره دیگن اؤیینلرینگی اؤینشنى ایسته یمن .

بیراق اوندن ایلگری بیر شرطیم بار .

باله آته سینینگ سؤزینی اېشیتیب آق یوزیگه

قووانچ بېلگیلری تاپیلیب، ذوقله نیب دېدی:

- رحمت، قبول قیلدیم آته جان!

اېر افغانستان نقشه سینی آلیب، بورده-بورده قیلیب،

باله گه بېره توریب، دېدی:

- منه شو بیرتیلگن نقشه نی قیته تیکلب، اولگی

حالتیگه کېلتیر. شو مېنینگ شرطیم دیر .

باله کولدی-یو، کاغذلرنی آلیب اؤز اتاگیگه

کېتدی. اؤشه کېزده اېر اؤز-اؤزیگه دېدی:

- «قنچه یخشی بؤلدى! اؤغلیم اېندی بیر نېچه

ساعت، افغانستان نقشه سینی قیته تیکلش بیلن

اندرمان بؤله دی. مېن اېسه بيملال هاردیق

چيقره من!»

اؤشه چاغده، باله قۇلیده قیته تیکلگن افغانستان

نقشه‌سى، آتەسینینگ اتاغیگه كیریب كېلیب، نقشه‌نى
آتەسیگه بېردى.

اۋغلى نینگ مونچه لیک چقانلیگیدن حیرتلنگن
اېر، تعجب بیلن:

- اۋغلیم، بو ایشنى مونچه از وقتده قنداق
قیلیب بجردینگ؟ دېب سۇره‌دى.

اۋغیلچه چیرایلی کولیم سیره‌ب دېدى:

- آتە جان! منه افغانستان نینگ آرتهكى
منظره‌سیده انسان تصویرى بار. شونگه كۇره، اگر
انساننى تیکلب توزه‌ته‌السک، افغانستان اۋز-اۋزیدن
توزه‌له‌دى!

موتور تاپىرلىرى نىنگ ھواسىنى كەمەيتىرىنگىز!

يۇلا وچىلردن تۇلە بىر موتور يۇلگە كېتە ياتىگن
اېدى. يۇل بۇيى بىر يېردە بىرتە تونل ھەم بار اېدى.
چمەسى ۲۰ مترلىك مسافە اوشبو تونل ايچىدە قىتە
تىكلنگن اېدى. شونىنگ اوچون، تونل نىنگ
يوكسكىلىگى ۱۰ سانتىمترچە آزەيگن اېدى. ھىداوچى
بو مسالەدن خبرسىز اېدى و ھە دەپ موتورنى ھىدر
اېدى.

موتور يۇل يوردى، يۇل يورسە مۇل يورىب،
تونلدا اۇشە تىكلنگن (ترميم بۇلگن) يېرگە يېتىب
باردى. شوندا توسىدن (ناگھان) موتورنىگ تېپە (جنگلە)
سى تونل نىنگ تامىگە تېگىب اوشلەنىب، يورالمە ي
قالدى. برچە يۇلا وچىلر موتوردن توشدىلر. تايىلگن بو

قىيىلىكنى برطرف قىلماق اوچون هر كىم اۇزىچە
اېسىگە كېلگن بىر چاره - تدبىر ايتە باشلەدى:

- يۇل نىنگ تىكلنگن يېرىنى قۇپارىب تىشلىش
كېرەك، دېدى بىر كىشى!

- تونل نىنگ تېپەسىنى بىر از قىرىش كېرەك،
دېدى بىر كىمىسە!

باشقە بىرى دېدى:

- بىر تراكتور چقىرىلىپ، موتورنى آلدىن ارقة
تمانگە سورشىن!

بو ماجرا دە بىر مىدە بالە هم بار اېكن . بالە گاه او
آدمنى آلدىگە بارىب: عمكى جان دېر اېدى و گاه هم
باشقە كىشى نىنگ قاشىگە بارىب: تاغە جان دېب، بىر
نيمە نى ايتماق اوچون رخصت سۇرر اېدى . بىراق
كىشى او بالە گە قرەمس و سۇزىنى هم اېشىتمس
اېدى . هر كىم اۇزى بىلن اۇزى بۇلىب، بىراونىنگ
سۇزىنى اېشىتگىسى يۇق اېدى

www.ezgu.org

شونده باله نينگ طاقتى طاق بۇلدى، شيكىلى.
او بير بيريك (كته) تاشنى آيب موترگه اوردى.
اونينگ بو قيلميشيدن دهستلى تاووش چيقدى.
برچه لر تاووشگه توجه قيلديلر. تماغى سقيب قالگن
باله، يوره گى تۇليب يىغى سيره ب دېدى:

- «سيز كله سى كته، كته كانلر، سۇزنى هم
اېشيمه يسيزلر. سيزلر بيز كته ميز و برچه نرسه نى
بيله ميز، دېب اۋيله يسيزلر. كۇرئيشيمچه، سيزلر هيچ
بلانى بيلمس اېكن سيزلر. بىكارگه همه ايشنى
بيله ميز، دېب كته كانلىك قيله سيز اېكن. بو
مخمصه دن قوتيلماق اوچون آسانگينه يۇل،
تايرلر نينگ هواسيني آزه يتيرينگلر!»

غۇرده ييب كته كانلىك قيله ديگن كته كانلر،
باله نينگ اوشبو تدبيرىنى اېشيتگچ، خجالتن
باشلرىنى اېگديلر.

شونده هم اولردن بيرى بۇش كلمه ي، دېدى:

- او تيرميزه ك، سېن قنچه كته كانليک قيله سن؛
بونچه ايشنى مېن هم بيلر اېديم-كو!
بيراق اونينگ اوشبو ادعاسيگه باشقه لر استهزالي
كوليپ ييبارديلر.
نهایت، تايرلر نينگ هواسى آزه يتيريلدى و
موترنينگ جنگله سى، تونل نينگ تېپه سيدن اجره لىدى.
موتر بۇلسه تينچكىنه يۇليگه دوام اېتدى.
يۇلا وچيلر باله گه منتدارليک بيلديريب، مقصدگه
يېتگونگچه اونگه حرمت قىليپ، اونينگ محبتىنى
دايم يۇره كلريده سقلر اېديلر.

توريزيم كوني مناسبتى بيلن

بيز مقدس جهالت قماغى (زندانى) ده كۇپ
اوشله نيب قالگنيميز اوچون، توريزيم (سياحت) نى فقط

www.ezgu.org

هوس قيله ميز و اونگه ابريشه ألمسيميزدن قينغوره ميز!
پاسپورتيم اعتبارسيز و تروريستىك، اولكهم ايسه بېللى
اېمس، حتى وجدانيميز ....!

تورسيتلىككه دانگ تره تگن اېنگ مشهور شهرلر
اعلام قىلىنىدى.

ماستر كارت (Master Card) اتلى مشهور
توريستىك شركت، مشتريلىرى نىنگ خلق ارا
معامله لىرىنى هرتمانلمه تېكشيريىب، سياحلىر اره سىده گى
مشهور شهرلر اتىنى اعلام قىلدى.

اسپوتنىك نىنگ خبر بېرىشىچه، اوشبو شركت
متخصصلىرى او تگن يىل چوزىغىده ۱۳۲ بويوك
شهرنىنگ پول تولاولرى تىزىمىنى تحليل قىلگن.
اوشبو تحليل خلاصه لىرىگه كوره، بنكاك (تايلىند
پايتختى) اېنگ كوپ سياحگه قوناقللىك (مىزبانلىك)
قىلگن اېكن. ۲۰۱۶ - يىلى ۱۹/۴۱ مىليون كىشى
ازىده بىر كېچەنى تايلىند پايتختىده قوناقله گن.

اوشبو فهرست نینگ ايکينچى اۋرئنىنى لندن شھرى ۰۴/۱۹ ميليون توريست بيلن اپگلله گن. پاریس اپسه اۋچينچى اۋرئنىنى الگن. ۲۰۱۶ - يىلى ۴۵/۱۵ ميليون توريست اوشبو شھرنى كۋريب چيقيديلىر.

شونينگدېك، توريستلر اره سیده گى ۱۰ ته مشهور شھرلر فھرستیده: دوبي، سنگاپور، نيويارك، سيئول، كولالمپور و توكيو بار.

سۈز باشقه، ايشانچ باشقه!

بیر مسجد يانیده بیر ميخانه جايلىشگن ابدى. مسجد امامى هر كونى خطبه لریده:

- «يا تېنغيريم، بیر سيلکيندى (زلزله) بيباريب،

بو ميخانهنى بوز!» دېب دعا و التجا قىلر ابدى.

www.ezgu.org

نيمه بۇلدى-يو بير كونى يېر سيلكينيپ، مسجد
ديوارى ميخانه اوستيگه نوره ب(قوب، ييقيليب)،
ميخانه بوزيلدى.

ميخانه چى مسجد امامى قاشيگه باريب، اونگه
دېدى: سېن، ميخانه منى بوزيلسين، دېب هر دايم دعا
قىلر اپدينگ. اپندى خسارتيني بېريشينگ كېره ك!
مسجد امامى دېدى:

- نيمه، تېلبه (ديوانه) بۇلدينگ مى؟! مېنينگ
دعام بيلن سيلكيندى بۇليب، ميخانه بوزيليشى ممكن
مى؟!...

اره لر يده جنجال چيقيب، ايكله سى قاضى گه
باريديلر. قاضى ماجرانى اېشيتگندن سۇنگ، مسجد
امامى گه قره ته دېدى:

- حيران من، ميخانه چى سېنينگ خدانگگه
ايمانى بار؛ بيراق سېن جماعت امامى بۇله توريب،
خدانگگه ايمانينگ يۇق!!

حکمتلى و عبرتلى بىر حكايه

صنفده استاد درس باشيده سوودن تۆله بىر
گىلاسنى قۇليگه آلدى. او برچه كۆرهديگن قىليب،
گىلاسنى يوقارى كۆتردى.... كپين اۇقووچيلردن
سؤرهدى:

- سىز نىنگچه، بو گىلاس نىنگ آغيرليگى قنچه
دير؟

- ۵۰ گرام، ۱۰۰ گرام، ۱۵۰ گرام... دپيه
اۇقووچيلر جواب بېرديلر.
استاد دېدى:

- مېن هم اۇلچە مسيمدن، بونىنگ آغيرليگى
قنچه اېكىنى بيلمەيمن. بىراق مېنىنگ سؤراغيم
شونداق: مېن شو گىلاس سوونى نېچە دقيقه شو

يۇسۈن(طرز)دە كۆتەرىپ تورسىم، نېمە يوز بېرىشى
ممكىن؟

- ھېچ نېمە يوز بېرمەيدى، دېب جواب بېردىلر
اۇقووچىلر.

- خۇش، اگر گىلاسنى بىر ساعتچە شونداق
كۆتەرىپ تورسىم، نېمە يوز بېرە دى؟
- قۇلىنگىز آز-آز آغرىشى ممكىن، دېدى
اۇقووچىلردن بىرى.

- سېن حق سن. اپندى، اگر گىلاسنى بىر كون
شونداق اوشلب تورسىم-چى؟

- قۇلىنگىز حسسىز بۇلەدى. قۇل موشك(عضله)
لرېنگىزگە قتيق زۇر كېلىب، فلج بۇلەدى. ايشىنگىز
شفاخانه گچە يېتىب بارىشى انىق، دېدى يىنە بىر
اۇقووچى.

باشقە اۇقووچىلر اونگە استىھزالى كولىب
يىباردىلر. استاد دېدى:

www.ezgu.org

- جدا يىخشى، اوشبو مدتدە گىلاس نىنگ
اغىرلىگى اۇزگررمىكن؟

- يۇق! دەپ جواب بېردىلر اۇقووچىلر.
اوندە قۇلیم نىنگ موشكلرىدە اغرىق و فشار تاپىلىشگە
نیمە سبب بۇلگن؟ بو اوچون مېن نیمە قىلىشىم
كېرەك؟ دەپ سۇرەدى استاد.

اۇقووچىلر گرنگ بۇلدىلر. اولردن بىرى: گىلاسنى
بېرگە قۇيىنگ، دەپ ایتدى.

استاد اۇقووچى نىنگ جوايىدن هيجانلەنىپ دەدى:
- آفرین، جدا انىق و يىخشى سۇز ایتىنگ.
تيرىكلىك قىيىنچىلىكلرى هم خودى شونداق.

اولرنى بىر نېچە دىققە زھىنىگىزدە سقلەسنگىز،
هېچ قىسى يۇق. اگر اوزاقراق مدت اولر حقىدە
اۋىلەسنگىز، اغرىققە كىرەدىلر.

اولرنى اوندن هم كۇپراق سقلەسنگىز، سىزنى
فلج قىلەدى. كېين بىر ايشنى قىلىشگە كوچىسىز

بۇله سيز .

تورموش قيينچيليكلىرى حقيده اؤيلش مهم
دير ... بيراق، هركون نينگ اداغيده اوخلشدن آلدين،
اولرنى بيرگه قۇييشينگيز مهمراق دير .

بو بيلن باسيم (فشار) آستيده قالمه يسيز؛ هركونى
ايرته تانگ كوچلى، بَرَدَم و قووناق اويغانه سيز . شونده
تاپيلگن هر قنداق مسأله و قيينليكنى يپچيشگه
كوچينگيز يته دى!

سپويملى اورتاغيم، گيلاس سووينى اوشبو كون
بيرگه قۇييشنى اونوتمه!
تيريكليك شو دير!

(آنتونى رابينز)

www.ezgu.org

اېنگ يمان دردلر:

بیر يیگیتدن، اېنگ يمان دردلر نیمه دی؟ دېب
سؤره دیلر.

ییگیت بۇلسه:

- تیش آغریق و يمان عمریۇلداشلیک، دېدی.

بو سؤزنی بیر کېكسه کیشی اېشیتیب، دېدی:

- تیشنی اوزیش ممکن و عمریۇلداشیدن هم

اجرهلسه بۇله دی؛ بیراق،

اېنگ يمان دردلر کؤز آغریق و يمان فرزند دیر!

چونکه نې کؤزنی چیقهریب بۇلر و نې هم فرزند

نسبتینی انکار اېتیش ممکن....

* وجودینگیز دایم آته-آنه لرینگیزنینگ

فخرله نیشلریگه مناسب بۇلیشگه ایتیلینگ!...

عبرتلى سۆزلەر:

مېنىڭ دردىم يىلغوزلىك اېمس؛ بلکہ تىلنچىلىك
(گدالىك) نى قناعت؛ بېكاره لىكنى صبر ھمدە اوشبو
اخماقلىكنى ایلجە يىب تېنگرى حکمتى، دېب
اتە دیدىگن ملتىنىڭ اولومى دیر! «گاندى»

دقتىگە سزاوار سۆز

اگرده يوريش-توريشىمىزنى اوزگەلرنىڭ قضاوت
اولچملىرىگە ماسلىشگە اىنتىلسك، اونده اوز اىستكلر،
ارمانلر و چىن اماجلرىمىزنىڭ اىزىنى آلىب، اولرنى
عملگە اشىرىشگە اېرىشه آلمەيمىز.

«كارل گوستاڤ يونگ»
www.ezgu.org

سقال و تيغ حقيده

تيغ بيلن سقال اوره ديگنلر؛

اولوغ تېنگرى قاشيده، سقال بيلن تيغ
اوره ديگنلرگه كوره، تيغ بيلن سقال اوره ديگنلر جدا
حرمتلى ديرلر!!

«على شريعتى»

مهم نكته!

سياست نينگ اپنگ يمان ايشى، اولوسگه اپنگ
اخماق كيشينى بيلملى و عقللى كيشى صفتيده
تحميل قيليش دير.

«دالاي لاما»
www.ezgu.org

عبرتلى سۆز

بىرىنچىدە سېنى كۆزگە ايلمەيدىلەر، كېين سېنى
مسخرە قىلەدىلەر.

سارە سېنگە قرشى كورەشەدىلەر.

«مھاتما گاندى»

قىسقى داستان

بىر سوقور كىشى بىر درخت آستىدە اولتىرگن
اېدى. بىر پادشاه اونىنگ آلدىگە كېلىپ، آتن توشدى
ۋ اونگە حرمت قىلىپ، سۇرەدى:

- تقصير، قيسى يۇلدن پايتختگە بارسە بۇلر؟

اوندن سۇنگ پادشاه نىنگ وزىرى سوقور نىنگ

آلديگه ييتدى و حرمت كورستمسدى سورهدى:

- جناب، پايختگه كېتەديگن يۇل قيسى دير؟
بىر ساقچى عسكر سوقورنينگ قاشيگه كېلدى.
اونينگ باشيگه بىرته اوريب، دېدى:
- او اخماق، پايختگه كېتەديگن يۇل قيسى
دى؟؟

اولر نينگ برچهسى كېتگندى سۇنگ سوقور كوله
باشلەدى. يانينگه اولتيرگن باشقه بىر كيشى اوندىن:
نېگه كولهسن؟ دېب سورهدى.

سوقور جواب بېردى:

- اولر ارەسىدە فرق بار.... پادشاه اوز
بويوكليگى گە ايشانچى بار اېدى. شو اوچون حرمت
قىلدى. بىراق ساقچى جدا كۇپ كمستىليب، رنج
چېككنليگى اوچون، حتى مېنى اوردى.

هر كيم نينگ قىليغى شخصيتى نينگ بېلگىسى

www.ezgu.org

دير.

نې آقلىك گۆزهللىكنى بىلدىرەدى و نې ھم
قرهلىك كۆرىمىسىزلىك بېلگىسى دىر.
انسان شرافتى اخلاقدن دىر.

تواضع نىنگ سىرى

حكيم لقمان دېدى:

بىر كونى بوغداى اېكىنلىرى يانیده تورگن اېدیم.
شونده، اىرىم بوغداى باشاق(خوشه، سنبله) لىرى
تكبر يوزه سىدن باشلىرى يوقارىگه كۆترىلگنى و باشقه
بىر عده باشاقلر اېسه تواضع يوزه سىدن قویى گه باش
اېگنلىكلرى دقتىمنى اۆزىگه تارتدى.

اولرنى سىلب كۆرگنىمده، حيران قالدىم.
يوكسككه كۆته رىلگن باشاقلرنى داندىن بؤش و
باشلىرى قویى اېگىلگن باشاقلرنى بوغداى دانىلرېدىن

تۇلە تاپدیم!

شوندە اۆزیمگە-اۆزیم:

- تیریکلیک ابکینزاریده هم، چیندن ایچی بۇش
بۇلگن یوکسکلرگه کۈتەرلیگن قنچه باشلر کۈپ دیر،
دېدیم!

تېوا کۈردینگ می، یۇق!

بیر کیشی چۇلده تېواسینی اخته ریب یوریب، بیر
سېرگک(هۇشیار) اۇغلانگه اوچرەدی. اوندن تېواسینی
سۇراغلهدی.

اۇغلان دېدی: تېوانگ بیر کۈزی سۇقییر(کۈر)
میدی؟

اېرکک: هه! دېدی.

اۇغلان سۇرەدی: یوکى نینگ بیر تمانی شیرین و
باشقه تمانی ناردان نرسه لر میدی؟

اېرىكك: ھە! دەدى. اېندى ايت-چى تېوام قەيىردە دىر؟

اۇغلان: مېن تېوا كۆرمەگن من، دەپ جواب بېردى.

اېرىكك ناتىيچ بۇلىپ، بو بالە تېوامگە بىران بلا قىلگن دىر، دەپ اۋىلەدى. كېين اۇغلاننى قاضى نىنگ اۋىلگە اېلتىپ، ماجرانى قاضىگە ايتىپ بېردى. شوندا قاضى اۇغلاندىن سۇرەدى:

- سېن تېوانى كۆرمەگن بۇلسىنگ، اوندە اونىنگ بېلگىلىرىنى قىنداق ايتىنگ؟

اۇغلان دەدى: يۇلدا، بىر تېوانىنگ اياق ايزىنى كۆردىم. او بىر تمان نىنگ اۋتىنى گىنە يېگن اېدى. شوندا بىر كۆزى سۇقىر بۇلسە كېرەك، دەپ پىقەدىم. كېين قرەسم، يۇل نىنگ بىر تمانىدە چىيىنلر كۇپ و باشقە تمانىدە اېسە پشەلر. چىيىن شىرىنگىلىكىنى و پشە ھم ناردانلىكىنى ياقتىرگىنىنى انگاپ، تېوا يوكى نىنگ بىر

تمانى شيرينلىك و باشقەسى اېسە ناردان نرسە دىر،
دېب چمەلەدەيم(تخمين قىلديم).

اۇغلان نىنگ ھۇش و سېرگكلىگى قاضىگە
ياقېب، دېدى:

- گناھسىزلىگىنگ چىن دىر، بىراق تىلىنگ
بلای جانىنگ بۇلىدى. بوندن كېين سېرگك بۇل:
«تبوا كۇردىنگ مى، ياغ!»

ايتىلگن سۇز، ايتىلگن اۇق!

بىر يىگىت، بىر اغىز سۇز بىلن عمر يۇلداشىنى
رنجىتىپ قۇيدى. بىراق، او دراو پىشمان بۇلدى.

او، عمر يۇلداشى نىنگ كۇنگلىنى الماق اوچون
تورلى يۇسىندە اىنتىلدى. جملەدن شېرنىنگ بىر دانا
پىرى قاشىگە ھم باردى و اوندىن مصلحت سۇردى.

www.ezgu.org

دانا پير دېدى: سۇزىنگى جبران قىلماغىنگ
اوچون اېكى ايش قىلىشىنگ كېرەك.
دَر قالگن يىگىت، دانا پيردن اۋتە ذوقلە نىب،
قىلىنەجك ايشنى ايضاح بېرىب توشىنتىرىشى نى
ايستەدى.

دانا پير دېدى:

- بو كېچە بىرتە پَر ياستىق آلب، اونىنگ بىر
بورچكىنى تېشكىن. كېين محلە و كوچە-كويلىرگە بار
و هر بىر اېشىك ارقەسىگە بىرتە پَر چىقەرىب قۇى.
بو ايشنى، ياستىق نىنگ برچە پرلرى توگەگىنچە دوام
بېر. اوندىن سۇنگ، مېنىنگ قاشىمگە كېل. اۋشندە
ايش نىنگ ايكىنچى باسقىچىنى ايتەمن.

يىگىت بوتون تونى بىلن شو آغىر و قىين ايش
بىلن آواره اېدى. تون(كېچە)نىنگ ساووق ھواسىدە
برماقلىرى موزلەگن اېدى. بىراق او، برچە سىگە
چىدەب، كون چىقر پىتى ايشى توگەدى

او تېزدە دانا پير آلديگە باريب، قووانچ بيلن
دېدى: يا پيريم، منە ايش نينگ بيرينچى باسقيچى
موفقيتلى بىتدى. اېندى نيمە قىلىشىم كېرەك؟
پير دېدى:

- اېندى ياستىقنى قىتە اولگى حالىگە
كېلتيرماغىنگ اوچون باريب، قۇيگن برچە اۋشە
پرلرنى يىغىشتيرىب آل!

يىگىت شاشىلگنچە دېدى: بو ايش ممكن اېمس
-كو؛ چونكە پرلر نينگ كۇپىنى يېل (شمال) ھرياققە
ساچگن. قنچە اينتيلسم ھم، ياستىق اولگى سىدېك
بۇلمەيدى.

پير دېدى: تۇغرى... ايشلتگن سۇزلىنگ ھم
خودى شمالدەگى پرلر سىنگرى دىر. اولر قىتىب
اغزىنگگە كېلمەيدى.

كىشىلر، اينىقسە سېوھدىگن كىشىلر نينگ تۇغرىسىدە
سۇزلىرى تىلشە دقت قىل!

يالغان حقيده ايكى حكايت:

بو عجايب ايكى قيسقه حكايه نى اوقيب
تقاسلنگ (مقايسه قيلينگ) و نتيجه چيقهرينگ!

بيرينچى واقعه حكايتى

دنمارك اولكه سیده قطارده سفر قيلدريم. شوخ و
توپالانچى بير باله هم انه سى بيلن همسفرimiz ابدى.
اونى تينچيتماقچى بوليب: «اگر تينچ اولتيرسنگ،
سپنگه چاكاليت ساتيب آيب بېره من»، دېديم.
او باله كونيپ، تينچگينه اولتيردى.

قطار مقصدگه يېتىدى و مېن اېسه بشقه لر بيلن
عادىگينه قطاردن توشيب، يوليمنى آيب كېتدیم.
توستدن (ناگهان) پوليس مېنى چقيردى و مېنگه:

- سيزدن شكاييت بوليدى و شكايته كوره سيز

بو باله گه چاڪليت ساتيب آليب بېره من، دېب يلغان
آيتيب سيز و چاڪليت آليب بېرمب سيز!

حيرتلنرلى حالده پوليس مېنى توتقين قىلدى!!

توتقينلر اوييده اوغرى، قاچاقچى، ... كى بىر نېچه
كىشى هم بار اېدى. اولر مېنگه، «سېن يلغان
آيتيب سن، او هم بىر باله گه!»، دېب عجب له نيب
باقرديلر.

هر حالده، مېن جريمه بۇليب چاڪليتتى ساتيب
آليب بېرديم. پاسپورتيم ده بىر عبارت يازديلر و اونى
پاكلش مېنگه كۇپ قيمتگه توشدى!

اولر بىر پاكِت چاڪليت نينگ تىلنچى (گدا)سى
اېمسديلر. اولر باله نى يمان انتباه آليشيدن تشويشده
اېديلر. چونكه باله بو بيلن آته-آنه سيگه نسبتاً
ايشانچسيز اولغه ييب، كته بۇلگندن سۇنگ اولر نينگ
سۇزىگه ايشانمەى قۇيىشى ممكن اېدى!

«داكتر على محمد يزدى»

www.ezgu.org

ايكىنچى واقعه (افغانستان ده)

اېشىك تق - تق بۇلىدى. اۋشه يقينلرده، حويلى يوزيده اۋىنب يورگن اوى نىنگ ۴-۵ يشر اۋغلچهسى يوگوريب باريب اېشىكنى اچيب قرهسه، بير كيشى اېشىك الدیده تورگن اېميش. باله شاشيليب سلام بېرىدى، تورگن كيشى گه.

كىمسه اېسه، وعلېكم يخشى باله جان! دېب:

- آته نگيز اويده بارمىلر؟ دېب سۇره بدى.

بله اېسه شيرىنگينه: مېن اويگه باريب كۇره ى!
دېب يوگورگنچه اېچكرى حويلى گه كېتىبدى. او،
اېچكرىگه باريب، آته سيگه بير كيشى سۇره ب
كېلگنى نى ايتىدى.

آته اېسه، نيمه اوچون دير تشقري چىققىسى و او
ادم بيلن اوچره شگىسى كېلمه ى، اۋغىلچه سيگه:
- بار اۋغليم، آته م اويده ياغلر، دېب ايتگين،

دېبى!

www.ezgu.org

بله اېسه يوگوريب باريب، حالىگى كوتيب تورگن
كىشى گه ساده لرچه:
- آته م ايتديلر: اويده ياغلر، دېگين دېدى!!

منطق نيمه دى؟

بیر اوقووچى استاددن سؤره دى: منطق نيمه دى؟
استاد بير آز اؤيلب، جواب بېردى:
- اېشيتىنگ، بير اؤرنك (مثال) ايتە من: ايكي
اېركك اَلديمگه كېله ديلر. بيري تاپ-تازه و باشقه سى
كير. مېن حمام باريشنى اولرگه تكليف (پيشنه اَد)
قىله من. قەى بيري بو ايشنى قىلىشى كېرەك، دېب
اؤيله يسيزلر ؟

اوقووچيلر بير آواز بيلن: اؤشه كيري البته، دېب
جواب بېرديلر.

www.ezgu.org

استاد دەدى: يۇق، اۋشە تاپ-تازەسى. چونكە او
يوونىشگە عادت قىلگن و كىرەتىسى اونىنگ قدرىنى
بىلمەيدى. اوندە كىم حمام قىلەدى؟

اۋقووچىلەر، پاكىزەسى، دەبب جواب بېردىلەر.
استاد جواب بېردى: يۇق، كىرەتىسى. چونكە او
حمامگە احتىياجى بار. او، يىنە سۇرەدى:

- خۇش، اوندە مەھمانلرىمدن قىسى بىرى حمام
قىلەدى؟

بو سفر اۋقووچىلەر: كىرەتى! دەدىلەر.
استاد دەدى: بىراق يۇق. اىكلەسى، البتە!
پاكىزەسى حمام بارىشگە عادتى بار و كىرەتىسى
اېسە حمامگە احتىياجى بار.

خۇش، نەھىت اېندى كىم حمام قىلەدى؟
اۋقووچىلەر گىرنگ بۇلىب، اىكىسى! دەبب جواب
بېردىلەر.

بۇگل (دفعە، سفر) استاد اچىقلەدى: هېچ بىرى

چونكه كيره تي حمامگه عادتي يوق و پاكيزه سي ايسه

حمام قيليشگه ضرورتي يوق!

اوقووچيلر اعتراض بيلن دېديلر:

- هه، تۇغرى، بىراق سىز هرگل بىر نرسه

ايتەسىز و هر سفر هم تۇغرى دير. اوندە بىز قنداق

قيليب بېلگيله يليك؟

استاد جوابلريگه دېدى: خۇش، اوندە متوجه

بۇلدينگىز. بو، يعنى: منطق دېگنى!

نيمه نى ثابت قيلماقچى بۇلسنگ، اۇشه نى منطق

بيلن برچه قبول قيلگودېك يۇسينده بيان قيلينگ. بو

منطق نينگ خاصيتى دير.

سویدن اؤلکهسی بانکنوتلریده قیزیرلی ایش:

سویدن دولتی ۲۰۱۶-ییلی برچه پوللیرینی ینگیلهدی. سویدن نینگ ایلگرگی بانکنوتلریده، معمولگه باقه شاه، ملکه و شاهي خاندان نینگ باشقه اعضالری تصویرى باسیلگن ایدی. بیراق بو سفر، اؤلکه نینگ ترقه تیلگن ینگى پوللریده، سویدن نینگ دانگ تره تگن علمی، ادبی و هنری شخصیتلری تصویرلری باسیلگن.

بونده ینه بیر قیزیق نرسه، بانکنوتلر ارقه سیده تصویرى باسیلگن کیشی توغیلیب وایه گه یتگن یا یشب، الهام آلیب ایجاد ایتگن جای تصویرى چاپ ایتیلگن.

بو ایزگو ایش، درواق بشریت به تگن بلیم، هنر

و اېگه لريگه حرمت و اعتبار بېريش دير. اوندن تشقري، بو بيلن عنعوي يۇسینده شاهي خاندانلر و سياسي سيمالري انحصاریده بۇلگنليکدن چيقه ریلدی. تصويرلری بیلن بیلن بېزه لگن بيليم، ادب و هنر نخبه لری قويده گيلردن عبارت دير:

۱. (۲۰ کورونليک) بانکونوتلرده، سویدن نینگ مشهور باله لر قصه لری يازو و چيسي خانيم آستريد ليندگرن (Astrid Lingren) نینگ تصويری توشيريلگن. يازو و چي اثرلری دنيا نینگ ۸۰ تيليدن کؤپراقه ترجمه قيلينيپ، اولردن باله لر اوچون جدا کؤپ مخصوص فيلملر هم يسلگن.

www.ezgu.org

۲. (۵۰ كورونلىك) بانكىوتلردە بۇلسە سوئدىن نىنگ مشهور قۇشىقچى ۋە كىمپوزىتورى ايورت تاوبى (Evert Taube) جنابلىرى نىنگ تصويرى باسىلگن.

۳. (۱۰۰ كورونلىك) بانكىوتلردە اېسە سوئدىن اۋلكەسى نىنگ مشهور سىنما ۋە تياتر صنعتچىسى

خانیم گریتا گاربو (Greta Garbo) نینگ تصویری
چاپ ایتیلگن.

۴. (۲۰۰ کورونلیک) بانکوتلرده سویدن نینگ
مشهور فیلمساز و سناریو یازوچیسی انگمار برگمن
(Ingmar Bergman) جنابلیری نینگ تصویری
باسیلگن.

۵. (۵۰۰ کورونلیک) بانکوتلرده سویدن
اوپراسی نینگ مشهور هنرمندی خانیم بریثیت نیلسون

(Birgit Nilsson) نينگ تصويرى چاپ قيلينگن.

۶. (۱۰۰۰ كورونلىك) بانكونترلده مشهور اقتصاد عالمى، بيرلشگن ملتر تشكىلاتى نينگ ايكىنچى عمومي باش منشى سى همده سويدن بيليملىر اكادىمىسى عضوى داگ هامر شولد (DagHammarshuld) جنابلىرى نينگ تصويرى توشيريلگن. او، افريقاده كانگو اولكه سينينگ ايچكى اوروشلىرى حلى اوچون قيلگن سفرى جريانیده هواى سانحه گه اوچره ب، اولگن ابدى.

چيمديم: تورلى بوزمه كار رهبرلر و قهرمانلردن توله همده ۵۰ فايزلىك ايكي حكمرانلىك بيزنيسينگ

«جن اورگن» اۈلكه ميزده، اگرده بانكوتلر تازه لنماقچى بۇلسه، بو ايش قنداق رسوالىكلرگه دوچ كېلىشىنى تولوغ تېنگرى نىنگ اۈزى بىلهدى!!

ملا نصرالدين افندى نىنگ قصهسى:

بىر كونى افندى انچه زحمت چېكىب، اېشگىنى تام نىنگ اوستىگه چىقردى. بىر آز مدت اۋتىب، اېشكنى توشىرماقچى بۇلدى، بىراق اېشك قوئى گه توشمس اېدى.

اېشك نىنگ يوقارى چىقىشى، بىراق قوئى توشمسلىگىنى افندى قه يېردن بىلسىن؟ بىر آز اينتىلىشدىن سۇنگ، افندى چرچب، هاريدى و اۈزى تامدىن اېندى (توشدى). اېشك اېسه تام اوستيده اوياق - بوياققه سكره ب (خيزل) تېپكىلدى. نىھايىت، تام

قولهدى و اېشك هم اولدى.

اۋى (فكر) گه كېتگن افدى، اۋز - اۋزىگه:

- بىر اېشكى يوقارى اۋزىگه چىقرسم، او، هم
اۋشە اۋزىنى بوزىب تىلشى و هم اۋزى نىنگ باشىنى
بېشىنى نېگە بىلمەدېم-هە؟ دېب اۋزىنى لعنتلردى!!

«دنيا» حرصى

بىر كۈنى بىر يىگىت آتەسىنىنگ قاشىگە بارىب:

- مېن بىر قىزنى كۈرىب، اونىنگ چىرايى و
ارباغلى (سحرلى) كۈزلرىگە شىدا بۇلدىم. او بىلن
اويلەنىشنى ايستەيمىن، دېدى.

آتەسى اېسە قووانچ بىلن دېدى: بو قىزنى
ساوچىلىك قىلەمن، او قەيىردە دىر؟

كېين آتە-اۋغىل قىزنى كۈرماق اوچون بېرىگە

باردىلر. بىراق آتە، قىزنى كۆرىشى بىلن آق اونگە
كۆنگلى كېتىپ قالىپ، اۇغلىگە دەدى:

- قرە اۇغلىم، بو قىز سېنىنگ تېنگىنگ اېمس
اېكن. اونى سېن بختلى قىلالمەيسن. او، مېنگە
اۇخشش بىر اېرگە سويەنىشى كېرەك!
اۇغلى حىرتلەنىپ جواب بېردى:

- بو ايش ممكن اېمس. بو قىز بىلن فقط مېن
اويلنەمن، نې سىز آتە جان!
آتە و اۇغىل بىر-بىرى بىلن ايتىشىپ، جنجال
قىلىشىپ قالدىلر. ايشلرى قاضى گچە تارتدى. اولر
ماجرانى قاضى گە ايتىپ بېردىلر.

شونده قاضى، مسألەنى قىزىنىنگ اۈز آغزىدن
اېشىتماق اوچون قىزنى محكمە گە حاضر قىلىشلىرىنى
بويوردى.

قاضى قىزنى كۆرىپ، بىردن اونىنگ چىرايى و
لطاقتىگە قتيق شيدا بۇلىپ قالدى. شونده او:

- بو قيز سيزلرگه مناسب اېمس. او، مېندېك
بیر عملدارگه مناسب دیر، دېدی!

شونده اولر اوچله سی جنجالله شیب قالدیلر. اولر
جنجالنی حل قیلماق اوچون وزیر قاشیگه باردیلر.
وزیر هم قیزنی کوریشی بیلن آق اونى یاقتیرب
قالیب، بو قیز مېندېك بیر وزیر بیلن او یلنماغی
کېرەك، دېدی!

قیسقه سی، ماجرا سلطانگچه یېتیب باردی.
سلطان هم باشقه لر کبی قیزگه کونگلی کېتیب،
او بیلن فقط مېن او یله نیشیم کېرەك، دېب توریب
آلدى!

ایتیشوولر و جنجاللر کپسکینلشدی. شونده قیز
ایلگری کېلیب، دېدی:

- بو ماجرانینگ یېچیش کلیدی مېنده دیر. مېن
قاچه من. سيزلر اېسه مېنینگ آرتیمدن یوگورینگلر.
سيزلردن کیم مېنى قوویب توتالسه، مېن اوشه بیلن

تۇى قيله من!

قىز يوغورىب كېتدى. آته، اۇغىل، قاضى، وزير و سلطان بېش كىشى بۇلىب، آرتىدن يوغوردىلر...
توستدن بېشاوى قازىلگن چوقور بىر چوقورلىككه
قولب(يىقىلىب) توشدىلر. شونده قىز چوقور تېپهسىگه
كېلىب، اولرگه باقىب دېدى:

- مېنىنگ كىملىگىم نى بيله سىزلر مى؟!!

هه، مېن "دنيا" من!! مېن، مردم آرتىمدن
يوغوره دىگن كىمسه من. اولر مېنى قۇلگه كىرىتماق
اوچون بىر-بىرلىرى بىلن بېلشەدىلر. اولر مېنگه
يېتماق اوچون عايله، دىن، ايمان و بوتون شرافتلىرىدن
كېچەدىلر. اولر نىنگ غله موسلىك(حرص) و
طمعلرى نىنگ اداغى يۇق. گۇرگه قۇيىلگنلرېچە
تلاشهدىلر. بىراق، هېچ قچان مېنگه يېته آلەمەيدىلر!!

محمود نامنى نىنگ «لطفن قۇى بۇلمىگىز!» ناملى كىتابىدن.

www.ezgu.org

عبرتلى سؤز:

بيرينچيده سېنى كؤزگه ايلمه يديلر، كېين سېنى
مسخره قيله ديلر.

ساره سېنگه قرشى كوره شه ديلر.

«مهاتما گاندى»

أبر كامونينگ «طاعون» كتايدين پرچه:

گورستان نينگ سؤنگگيده، درختلر بيلن قاپلنگن
فضاده، ايكيته كېنگ چوقور قازگن اېدى. بيري
اېرككلر چوقورى و باشقهسى عياللر چوقورى.

اوشبو اوۋى (فكر، نظر) بيلن، مسؤول مقاملر
اخلاق اصولىنى رعايت قىلر اېديلر. انچه كېنلر،

www.ezgu.org

حادثة لر جبرى طفيلى عفت نينگ اوشبو سۇنگى بېلگىسى ھم يۇق بۇلدى. آدملىر حيا و عفتگە نسبتن پرواسىز، اېرككلر و عياللارنى ارەلشتىرىپ، بىرگە و اوستمە-اوست توپراققە كۇمدىلر.

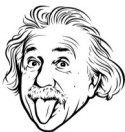
دانا و نادان حقيده:

ارسطو حضورىده نادان بىر كىشى، بىر دانا كىشى نى تنقىد قىلىپ، اونىنگ يمانلىكلرىدن سۇزلەدى. دانا كىشى ھم جىم اۇلتىرمەي، نادانگە اعتراض بىلدىردى.

ارسطو بۇلسە نادان كىشىگە ايندەمەدى. بىراق دانانىنگ اوشبو ايشى اوچون ملامت قىلدى. دانا تعجب بىلن سۇرەدى:

- او بىرىنچى بۇلىپ يمان سۇزلارنى ايتە باشلەدى، نېگە اېندى مېنى ملامت قىلەسىز؟ اوندىن

تەشقرى، او بىر نادان كىشى، بىراق مېن بىلىملى من!
ارسطو دەدى: مېن ھەم سېنى بىلىملى اېكنىنگ
اوچون ملامت قىلدىم. سېندېك بىر بىلملى كىشى
نادانى تانىدى؛ چونكە اۋزى ھەم بىر پىتلر نادان اېكن
ۋە كېن دانا بۇلگن. بىراق نادان كىشى دانانى
تانىمەيدى؛ چونكە او ھالى دانا بۇلمەگن-دە!

ألبرت انشتاين سۇزلرىدن:

بىر عالم اۋز ىنگلىشىنى كشف اېتسە! بىر سىچقاندىك
دېر. بىراق باشقەلرنىنگ ىنگلىشىنى كشف قىلگندە
خودى بىر ھىيتلى ارسالن كى دېر!

www.ezgu.org

مكتبلرده تاريخ علمى امپرياليستىك كوچ و
حربى موفقيتلىرى اوچون اېمس، بلكه مدنيت
يوكسلىشىنى تفسير و شرحى اوچونگينه وسيله
صفتيده فايدهلنسين.

***

علمى كورسiler جدا كۆپ، بيراق بيلملى و اصيل
استادler آز دير. محتشم بويوك سالونلر كۆپ، بيراق
حقيقت و عدالتگه چين چنقاق ياشلر آز دير. طبيعت
سناقسيز نرسهلرنى ايشلب چيقهرهدى، بيراق زبده و
خاص ايشلب چيقهريلگن نرسهلر آز دير.

***

واقعيت و گۆزه لليكلرگه يېتماق اوچون اۇقىش و
اينتيليش قلمرويده بوتون عمر باله بۇليب قاليشيميزگه
اجازهميز بار.

***

اداري يا دولتي هيچ قنداق بير فن يا فعاليت

بيليم ايشلب چيقه ره آلمه يدى . اولر فقط بار نرسه لرنى
گينه حمايت قيليشلرى ممكن .

«مېنگه تېگيشلى اېمس» دېمگيز!

بیر سیچقان اویده قاپقانی کوردی . تاووق و
قوی و هوکیزگه خبر بېردی .

برچه سی: قاپقان سېنینگ قینچیلیگینگ،
بیزلرگه تېگيشلى اېمس، دېدیلر!

بیر ایلان قاپقانگه توشدی و اوی بېکه سینی
چاقدی .

تاووقنی سۇیب، اونگه شۇربا پيشيردیلر؛
کسلنى کۇرگنى کېلگنلر اوچون قۇینى باش
کېسدیلر؛

هوکیزنى هم ترحيم مراسمیده سۇیدیلر .
اوشبو بوتون مدتده، سیچقان دیوارنی بېنگ

تېشىگيدن باقردى و يىغلردى!

«مېنگە تېگىشلى اېمس دېمىگىز!»

خرافات - انسانلر نىنگ اشدى ياوى!

۱۳ نچى يوزيىللىك (قرن) ده طاعون ترقلدى.
كليسا اونى يهوديلر گناهلرى بېلگىسى، دېب يىلدى.
بواریا و استراسبورگ ده ۱۲ مىنگ يهود كويديرىلدى.
قالگن اولوسنى اېسه طاعون اولدىردى!

۱۶ نچى يوزيىللىك (قرن) نىنگ اداغیده بير مدت
جراحیك قته غن (منع) قيليندى. پاپ نىنگ عقیده سیگه
كوره، قیامت كونی بدن نىنگ پرچه لرى بير-بیرینی
تاپالمس اېكنلر! پاپ نىنگ اوشبو تصمیمی طفیلی،
قیامت كونیده بدنلرى پرچه سی یوقالمسلىك اوچون
مىنگلرچه انسان اولیب كېتدی!

۱۷ نچى يوزيىللىك ده فلورانس (ایتاليا شهري) ده

بیر مبارک سویک نی سیلش، کسنلی ساغلتیره دی،
دپگن گپ ترقلدی. تصادفگه کوره بیولوژی بیلیمی،
او سویک بیر اچکی نیکی اېکنینی کشف اېتدی.
بیراق سویکلر همان آدم لرگه شفا بېرر اېدی!
ینگلیش (غلط) عقیده و ایشانچلردن کور-کورانہ
دفاع اېتیش، انسانلر سعادت و اېرکینلیگی نینگ اېنگ
بویوک یاوی (دشمنی) دیر.
(بویوک فیلسوف برتراند راسل)

ایشانچلر و رسملر نېگیزی!

بیر معبدده بیر موشوک (پشک) یشر اېدی.
موشوک، راهب لرگه عبادت چاغیده مزاحمت قیلیب،
فکرلرینی پریشان قیلر اېدی.

نهایت، بویوک استادلری مراقبه و عبادت پیتی

بیر کیشی موشوكنى باققه (باغگه) ابلتیب، بیر درختگه
باغلب قۇيسين دېگن بو يروق بېردى.

بو ايش شو يۇسینده يیللر بۇیى دوام ایتدی و
اۇشه مذهب نینگ اصوللردن بیری بۇلدى!
يیللردن سۇنگ، بويوك استاد اۇلدى!
موشوك هم اۇلدى....

معبد راهبلىرى، عبادت پیتی عبادت اصولینی
توزوك بجا كېلتیریش مقصدده، بشقه موشوك ساتیب
الیب معبدگه كېلتیردیلر و درختگه باغلب قۇیدیلر!!
كۇپ يیللردن سۇنگ باشقه بیر بويوك استاد،
عبادت پیتی موشوكنى درختگه باغلب اهمیتی حقیده
رساله لر یازدى!!

* بیزنینگ كۇپلر ايشانچلر و تورلى اودوم و
مراسمimiz هم شو يۇسینده مهم [و حتى مقدس و
ملى] اصل و قانونگه اېلەنپ قالەدى...!!!

توغىلىش نىمە دىر؟

«يونسكو» اوشبو سۇراقنى بوتون دىنيا ملتلىرىگە
كۈندەلنگ قۇيىگن ابدى.
اېنگ يىخسى ۋ گۈزەل جواب ھندوستاندىن
يىبارىلدى.

اوندى شونداق يازىلگن ابدى:

آنە نىنگ اۋز چقە لاغى يىغىلىرى بىلن
كولىمسىرە شى «توغىلىش» كونگىنە دىر.

توركى يىل

قدىمدن توركلر اۋزلىرىگە خاص «يىل موچلى»
(سال شماری) دن فايدهلەنىپ كېلگنلەر. بو «يىل

www.ezgu.org

موچل « ده هر ييل بير حيوان آتى بيلن اتهليب، بو بيلن اؤن ايكي ييل، ۱۲ حيوان آتى بيلن ناملنگن.

ييل موچلده گي حيوانلر ترتيب بيلن قوييده گيچه:

۱. سيچقان

۲. اود (سيغير، اينك)

۳. يولبرس

۴. تاووشقان (قويان)

۵. نهنگ

۶. ايلان

۷. آت

۸. قؤى

۹. ميمون

۱۰. تاووق

۱۱. ايت (كوجيك)

۱۲. چوشقه (خوك).

اوشبو ۱۲ حيوان نامى قويدەگى تۇرتلىككە
ترتيب بيلن ايتيلگن:

موش و بقر و پلنگ و خرگوش شمار
زين چار چو بگذرى، نهنگ آيد و مار
وانگاه به اسب و گوسفند است حساب
همدونه و مرغ و سگ و خوک آخر کار

اۈزنى كۇپراق تانيماق كېرەك

اۈزگە لرنينگ حركتيدن رنجيگنيميز، معمولگە
كۈرە ايچيميزدەگى يېچيلمەگن نرسە لر طفيلى دير!
اۈزيميزگە يېچيلمەگن بير خصلتيميز بۇلگن
ييتدە، مطرود بۇلگن نرسە گە ابريشيش و اونى
قوچماققە ياردم بېریش اوچون، ايريم واقعه لرنى اۈز
تورموشيميزگە جلب اېتميز

بیز اۆز كمچيلىكلريميزنى باشقه لرگه نسبت
بېره ميز و درواقع اۆزيميزگه ايتيشى كېرەك بۇلگن
ايريم مطلبلرنى باشقه لرگه ايتەميز. دنيا بىر كۆزگو
صفتيده خصوصيتلريميزنى ايزچيل اۆزيميزگه عكس
اېتتيره دى. باشقه لرده كۆره ديگن نرسه لرنينگ
اۆزيميزده بارليگىنى توشونيب يېتگن چاغده گينه، برچه
دنياميز اۆزگره دى. «دبى فورد»

اېرتك(متل، قصه، افسانه)نينگ باشلەنیشى

اېرتكلر معمولگه كۆره «بىر بار اېدى، بىر ياغ
اېدى، ...» سۆزلر بيلن باشلەندى. ميرعليشېر نوايى
اوشبو نرسەدن قويدەگى مصرعلرده عجايب
موضوعده فايدهلنگن:

دېدىلر كيم بېل و آغزىدين دېگيل افسانه يى

باشلەدويم فى الحال: «بىر بار اېدى، بىر ياغ اېدى»

www.ezgu.org

كولگى حقيده

متفكر شاعر «ميلتون» اوزى نينگ «يوقالگن بهشت» كتايده شونداق يازهدى: «ميه(مغز) يلغوز اوزى، حكمرانليک اؤرينيدن بهشتدن، بير دوزخ و دوزخدن اېسه، بير بهشت يره ته آلهدى!»

خودى شو مسألەنى مولوي بلخي جدا گؤزه ل مصرعه شونداق بيان اېتگن: «گر بود اندیشه ات، گل، گلشنی!»

انگليسيچه بير مقال شونداق ديدى: «تېنگرى عقللى كيشيلرگه كولهدى و عقللى مردم هم تېنگرى نينگ جوابيگه كوليم سيره يديلر!»

بيراق، كولگى نينگ آلتين قانونينى اېسدن چيقرمه يليك: «دايم باشقه لر بيلن كوله يليك و هيچ

قچان باشقه لرگه كولمه يليك!»

مهم نكته

اگر-ده قووانچ بۇلنسه، ايگى بره ور بۇله دى!

اگر-ده قيغو بۇلنسه، يريم بۇله دى!

تيريكليكه سوقورنينگ گۇزهل باقىشى

بیر کسلخانه ده ایگی کسل بیر اۇتاقده
ياتقیزیلگن ابدیلر. اولردن بیریگه هرکونی توشدن
کپین بیر ساعت کپلکین یانیده، منجه سی (تختی) گه
اۇلتیریشگه رخصت بپریلگن ابدی. بیراق، ایگینچیسى
دايم قيميرله مه ی، ارقه سینی اۇتاقداشی گه قیلیب،
منجه سی اوستیگه یاتیشگه مجبور ابدی.

اولر ساعتلب عمریۇلداشلىرى، عایله لری و
عسکرلیک خدمتی دورانلری حقیده سۇزله شر ابدیلر.

منجەسى كىلكىن يانىدە بۇلگن كسل ھركونى
توشدن سۇنگ اۇلتىرىب، تشقىرىدە كۇرگن نرسەلرىنى
اۇتاقداشىگە توصيف قىلدى. اۇتاق كىلكىنى چىرايلى
كۇلى بۇلگن بىر كۇركم پارككە قرەگن اېدى.

كۇلدە چىرايلى اۋردك، قو و قازلر سۇزىب يورر،
بالەلر اېسە قايقچەلردە سوو يوزىگە گېزىب، وقتى
چاقلىك قىلدىلر. كېكسە درختلر و اولردەگى تورلى
قوشلرنىنگ اويەلرى جدا گۇزەل منظرە يرەتگن اېدى.
اېركك كىلكىن يانىدە اۇلتىرىب، بو گۇزەل منظرەلرنى
بىرمە-بىر اۋرتاغىگە توصيف قىلدى.

اۇتاقداشى اېسە كۇزلرىنى يوميىب، ذھنىدە
توصيف اېتىلگن منظرەلرنى تصور قىلىپ، لىلرىدە
چوچوك تبسم تاپىلدى. بو تبسم، درواقع كۇنگلىدە
اوشبو حكائىتدن تاپىلگن جدا اينجە و ياقىملى تويغودن
دلالت بېرىدى.

ھفتەلر اۋتردى و اېكى كسل اوشبو منظرەلر

ييلن يشرديلر. بيركونى كيلكين آلدیده اۇلتيره ديگن
اېرکک اۇلدى. كسلخانه ايشچيلرى اۇليگىنى اۇتاقدن
تشقريگه اېلتدیلر. باشقه اېرکک بو واقعه دن جدا
ناتينچ اېدى. او، منجه منى كيلكين يانيگه اېلتيب
قۇيينگلر، دېب التماس قيلدى. نرس بو ايشنى مراق
ييلن بجردى.

اېرکک، اورتاغى توصيف قىليب بېرگن گۇزه ل
منظره لرنى اۇز كۇزى ييلن كۇرماق اوچون، سېكين و
اۋته آغريق ييلن اۋزىنى كيلكين تمان سوردى.
او، منظره گه كۇزى توشيشى ييلن حيرتله نيب،
كۇريب تورگن نرسه گه ايشانگىسى يۇق كېلمس
اېدى! اونينگ كۇز اۇنگيده يوكسك بير دېوار، هه،
فقط بير يوكسك قوپه-قوروق دېوار بار اېدى! شو!!
اېرکک اۋته حيرت ييلن نرسه دېدى:

- اۇتاقداشيم دايم جدا گۇزه ل و مراقلى
منظره لرنى مېنگه توصيف قيلدى. اونده نيمه

بۇلگن...؟!

نرس سادە چە دېدى: بىراق اورتاغىنىڭ بوتونلەى
سوقور(كۇر، نايىنا) اېدى-كو!

«جىن سىمسون» تىرىكلىك قىمتىنى
سۇزلرنىڭ مزەسى و چوچوكلىگىدە توشونىب،
شونداق كويلەيدى؛ اۋرنىك اوچون: باق، قنجهلر سېنى
سېوھمن!

يا مېن يانىڭدە من! كىبى صىمىي سۇزلر.
تورموش(حيات)دە شولر كورەشيش بهاسىنى
بېرەدى!

ابوسعيدنىڭ حمامدەگى حكايتى

ابوسعيد ابوالخير حمامدە اۋزىنى كىسە لتر اېدى.
كىسەچى اېسە او بىلن سۇزلب، ابوسعيد قۇلى نىڭ
كىرلىرىنى بازوسىدە تۇپلردى. كىسەچى صحىت

www.ezgu.org

آقيميده ابوسعيددن سۇرهدى:

- اې ابوسعيد، لونده قىليب بير سۇز بيلن آيت-

چى، جوانمردلىك نيمهدى؟

ابوسعيد كيسه چى اونىنگ بازوسى چپتيدە

تۇپلەگن كيرلرگه باقىب دەدى:

- كيرنى يارنىنگ يوزىگه كپلتيرمسلىك،

جوانمردلىك دير!

اېزگو صفت

اۈزگه لرنىنگ قۇپال و قتيق سۇزلرىنى اېشيتيش و

اينجه (لطيف) سۇزلر بيلن اولرنىنگ جوابىنى بېرىش،

پيغمبرلر صفتلرىدن دير. بيز برچه ميز شونداق

بۇله آله ميز!

www.ezgu.org

اگر مشکلات نینگ (م) ینی کؤترسک-چی!

«پائو کوئلیو» اؤز اېسده لیکلریده مشهور فرانسوي عالم «ژان کوکتو» حقیده یازهدی:
بیر خبرنگار مېنگه او حقدە شونداق حکایه قیلدی:

بیرکونی «ژان کوکتو» نینگ اویی گه باردیم. اونینگ اویی درواقع عکسلر چوکاتی، دانگ تره تگن هنرمندلر نینگ نقاشلیک اثرلری و کتابلر بیلن لیق تۆله اېدی.

ژان کوکتو برچه نرسه نی سقلب، اسره ر اېدی و بویوملرینی جدا هم سپور اېدی. مصاحبه لریمدن بیریده اوندن سؤره دیم:

- اگر بیر مشکل تاپیلسه، نیمه قیله سیز؟ مثال

اوچون قنداق مشكل؟ دېب سۇرهدى كوكتو.

- مثال اوچون اگر شو كېز(وقت)ده اويىنگيز
يانسه و سيز فقط بير بويومنى گينه اۈزىنگيز بيلن
چيقه ريشگه مجبور بۇلسنگيز. بويوملر نىنگ قه ي
بيرىنى تنله گن بۇلر اېدىنگيز؟

ژان كوكتو بيرآز اۈيله نيب:

- اۈت(الو)نى تنلر اېدىم، دېدى.

كۇره سيز مى! ژان كوكتو سىنگرى بۇلىش
كېرەك. مشكل يۈز بېرگن چاغده، قۇل-اياغمىزنى
يىتيرىب قالمەي، بيرىنچىدن مشكلنى تحليل قىلىب،
اونى حل اېتىش كېرەك!

حضرت على(ك) سۇزى

«مېن تىرىكلىكىنى سېوه من و دنيان بېزار من!!»

او كىشىدن سۇره ديلر: www.ezgu.org

- تيرىكلىك و دىنيا اۋرتەسىدە نىمە فرق بار؟
او ذات دەدى: «دىنيا يېماق، اوخلەماق، اچىق
(غضب) و شەھوت بىستىرىدە حرىكتلە نىش دىر. و
تيرىكلىك اېسە، ذوق و شوق ياپىنچىغى (پىردە سى)
آرتىدن انسانگە باقەدىگن بىر يىتىم بالەنىنگ كۈزىگە
باقىش دىر!»

شىخ ابوسعيد حكاىەسى

بىر كۈنى ابوسعيد اۋقوۋچىلرى بىلن بىر محله دن
اۋتر اېدى. يۈلدە بىر مونچە سسىغ چىقىندى و اخلاتلر
تىشلىگن اېدى.

ابوسعيدنىنگ اۋقوۋچىلرى بورونلرىنى اوشلب، او
بىردن تېزدە يوگورىب اۋتدىلر. بىراق، ابوسعيد
چىقىندىلر يانىدە تاختب، اولر بىلن سۈزلەشىب توردى.
صحنەنى اوزاقدن كوزەتىپ تورگن اۋقوۋچىلرى، شىخ

تېلە بۇلىدى، دېب اۋىلەدىلر!

بىرازدن سۇنگ شىخ اۋقووچىلرېگە كېلىب
قۇشىلدى. شوندا، اولر شىخدن حىرت ارە لش
سىنچكاولىك بىلن سۇرەدىلر:

- يا شىخ! نېمە قىلر اېدىنگ؟!

شىخ دەدى:

- مېن چىقىندىلر بىلن سۇزلەشر اېدىم. اولر
سىزلردن گىلە قىلىب، مېنگە دەدىلر:

- اې شىخ! بىز، اۋقووچىلرېنگ بىر عالم محنت
بىلن بازاردن ساتىب االىب، چىرايلى يۇسىندە
دسترخوانلرى اوستىگە بېزەب قۇيگن اۋشە گۈزەل،
لطاقتلى و چوچوك مېۋە-چېۋەلر، يم-يشىل كۆكتلر و
تورلى يېمىكلر اېدىك. اولر كېين بىزلرنى مزە قىلىب
بېدىلر.

بىز آز پىتگىنە اولر بىلن بىرگە اېدىك و بىزلرنى

منە شونداق اچىنرلى كۆيگە تشلەدىلر
www.ezgu.org

اېندى سېن آيت-چى! بىز اولردن قاقچىشىمىز
كېرەك مى يا اولر بىزلردن؟
شىخ نىنگ اۇقووچىلرى اويالىب، چوقور اۋيلاوگە
توشدىلر!

كىنە و نفرت حقيده:

«نفرت» بىر جنازه دىر. سىزلردن قەى بىرىنگىز
قبر بۇلىشنى ايستەيسىز؟
(جبران خليل جبران)

سېوگى حقيده:

مولانا جلال الدين محمد بلخي ديدى:

عشقها گر كز پى رنگى بود

عشق نبود، عاقبت ننگى بود

چين سېوگى:

چين سېوگى روح باغچه سیده اؤنيب، يشنه یدی
و مجازي سېوگى اېسه جسم بستريده.
(جبران خليل جبران)

چين عبادت:

بیر يوره کنی قووانتيرماق اوچون قيلينگن ايش،
عبادت اوچون اېگيلگن مينگ باشدن افضل دير.
(مهاتما گاندى)

www.ezgu.org

حکمتلى دردانهلر:

- برچه كونلرينگ بير خيل بولسه، دېمك سېن تيريك اېمس سن!
- عاقل بولگنينگ يېرده، باتور بوليشينگ كېرەك اېمس!
- اېسينگده توت! شيطان جزئياتده تورهدى!
- سيز بيلن مشترک خاصيتلرى بولگن كيشيلر بيلن گينه معاشرت قيلمەنگيز!
- تېميرنى آهن ربا ايسته گنى كى، موفقيت قازانيش اوچون ايتتيلگين!

عبرتلى سۆز

اديسون بيرته گروپنى اختراع قىلماق اوچون
۱۳۰۰ ته گروپنى كويديردى. بيراق، اديسون نېچيته
گروپ كويديردى؟ دېب هيچ قچان كيشيلر
سؤرمه يديلر!

فرويد ايتهدى

بيزنينگ طنزگه احتياجيميز بار؛ چونكه بيز
اولغه يگن سرى قينغولى و مونگلى بۇليشگه تيار بۇليب
بارهميز. بيراق، باله لر آسانگينه كوله ديلر.

www.ezgu.org

لطیفه حقیده

«لطیفه لر درواقع اؤزگه لرنی کولدیرماق
اوچون گینه یره تيله دی. بو بیلن اؤشه یشیرین یا
یاریتیلمه گن نرسه لرنی چیقهره دی.»

دیل کارنگی ایتهدی

«بشر یوز بېرمه گن حادثه لر دن رنج ابلتگنچه،
اؤشه حادثه لر یوز بېرگنیدن رنج ابلتمه گن!»

رنج حقيده

«هرچند دنيا رنجدن توله دير؛ بيراق او، رنجلرگه
غلبه قازانىشلردن هم توله دير!»

بويوكلر سؤزلرى

انسان بختسىزليگى جهلدن ايمس، اونينگ
دنگسه(تنبل)ليگيدن دير. «ديل كارنگى»
ياو(دشمن)دن بير قتله و دوستدن مينگ قتله
قۇرق! «چارلى چاپلين»
جنايتچى كېتهدى، بيراق اونينگ شرى قالهدى.
«شكسپير»

بيراونى قنچه لر سېوسنگيز، اونى آزراق مغرور

قيلينگيز! «مولير»

اخلاق انحطاطى، دايم مدنيتلر انقراضى نينگ

ايلغارى دير. «مونتسكيو»

ايسلتمه: ۷۹ دن ۹۷ نكته لر محمود نامنى نينگ

«لطفاً قۇى بۇلمنگيز!» اتلى كتابيدن اوغيرلگن.

جسورلىك و بير تقيچلىك!

بير انسان اگر بير يۇلبرسنى اولديرسه، اتينى
جسورلىك و سپورت، دېب قۇيه ديلر. بيراق بير
يۇلبرس اگر بير انساننى بيرتسه، بونينگ اتينى
ياوايىلىك و آدمخورلىك قۇيه ديلر.

بشرىت قاموسيده جنائت و عدالت اختلافى هم بوندن
ارتيق اېمس.

«کنفسوس»

www.ezgu.org

انسانلر و حشره لر

انسان حشره لردن هم كيچيك دير؛ چون اولر
بيزينگ اولديرماق اوچون فقط نيش گينه اوره ديلر.
بيراق، بيز اولرني اولديرماق اوچون بوتون وجودلريني
اېزيب، ليش قilib ييباره ميز.

«گي دوموپاسان»

كۈنيكيش و بۈيسونيش عاقبتي

روايت قيليشلريچه، بير خوراز هركوني اېرتە
تانگده قيچقيرردى. بيركوني اېگه سى اونگه:

- بوندن بويان قيچقيرمه يسن. عكس حالده پر

-پوتينگنى يوليپ تشله بمن! دېدى.

www.ezgu.org

خوراز قۇرقىدى و اۋزىگە اۋزى: ضرورتلەر، محظور
(حرام، ياساق)لر و قتە غانلرنى مباح قىلە دى. شرعى
سياستگە كۆرە، جانىم امان قالىشى اوچون
قىچقىرماقندن واز كېچماغىم كېرەك. «اۋرنىمگە
قىچقىرە دىگن باشقە خورازلر بار-كو!»

و خوراز قىچقىرماقندن اۋزىنى تىدى.
بىر ھفتە اۋتەب، اېگە سى اونىنگ قاشىگە كېلىپ
دېدى:

- اگر تاووقلردېك "قىت-قىت" لە مە سنگ،
پتلىرىنگى يولىب تشلە يمن!

... خوراز يىنە بۇيسوندى و كۈنىكىب تاووقلردېك
قىت-قىتلىب يوردى!!

بىر آيدن سۇنگ، اېگە سى تىغىن اونىنگ قاشىگە
كېلىپ دېدى:

- اگر اېرتە گچە تاووقلردېك تخم بېرمە سنگ،
سېنى سۇيە من، دېدى!

شونده خوراز اچینیب، حسرت ییلن مونگلی

بییغلب دبدی:

- کاشکی قیچقیره-قیچقیره بو دنیادن کپتسم

ابدی!!

چیمدیم: یاتیب قالگینچه، آتیب قال!

محمد کریم ذره عظیمی اۇغلى محمد حليم يارقين هجرى ۱۳۲۹ يىلى سرپل ولايتى مركزى سرپل شهريده توغىلگن. او، ليسه دورىنى هرات و كابل دارالمعلمين لريده توگه تيب، هجرى ۱۳۵۴ يىلى كابل بىليم يورتى، طبيعى بىليم لر فاكولتهسى نىنگ فيزيك بۇلىمى دن ديپلوم آلدى. او، چمهسى ۴۰ يىل دن آشه اۇزبېك فولكلورى، ادبياتى، تىلى، مدنيتى همده طنز بۇيىچه قلم تېره تيب كېلماقده.

اونىنگ علمى-تحقيقى اثرلرى افغانستان، اۇزبېكستان، ايران و توركيه ده باسيليپ چىققن. افغانستان، اۇزبېكستان و ايران اۆلكه لريدن علمى-ادبى ساورين لر آلگن.

حليم يارقين نىنگ باسيليپ چىققن طنز كتابلرى:

۱. و كالت دغدغه لرى (اۇزبېكچه)، كابل: ۱۳۸۶.
۲. ينگى ريس هم كېلدى! (اۇزبېكچه)، كابل: ۱۳۸۶.
۳. بيز اعلانلر تختهسى ميز!، كابل: ۱۳۸۶.
۴. ده يدى ايتلر كمپانى! (اۇزبېكچه)، كابل: ۱۳۸۹.
۵. سوكيش هم يول بۇلر اېكن! (اۇزبېكچه)، كابل: ۱۳۸۹.
۶. حاجى تريشر! (اۇزبېكچه)، كابل: ۱۳۹۲.
۷. بو اۇشه بيجاره گينه! جلال نورانى طنزلرى نىنگ اۇزبېكچه ترجمهسى، كابل: ۱۳۹۲.
۸. راز تشابها (درى)، "الازهر" نشرياتى، كابل: ۱۳۹۲.
۹. نمايش عجيب! (درى)، "الازهر" نشرياتى، كابل: ۱۳۹۲.
۱۰. كمپاين سگه اى ولگرد (درى)، "الازهر" نشرياتى، كابل: ۱۳۹۲.